Modern Klasikler Dizisi - 146

ROBERT LOUIS STEVENSON

OLALLA

İngilizce aslından çeviren:
Celâl Üster

Türkiye İş Bankası
Kültür Yayınları

ROBERT LOUIS STEVENSON
OLALLA

ÖZGÜN ADI
OLALLA

© TÜRKİYE İŞ BANKASI KÜLTÜR YAYINLARI, 2020
SERTİFİKA NO: 40077

EDİTÖR
GAMZE VARIM

GÖRSEL YÖNETMEN
BİROL BAYRAM

DÜZELTİ
MEHMET CELEP

GRAFİK TASARIM VE UYGULAMA
TÜRKİYE İŞ BANKASI KÜLTÜR YAYINLARI

1. BASIM MART 2020, İSTANBUL

ISBN 978-625-7070-13-3

BASKI: UMUT KAĞITÇILIK SANAYİ VE TİCARET LTD. ŞTİ.
Keresteciler Sitesi Fatih Caddesi Yüksek Sokak No: 11/1 Merter Güngören/İstanbul
Tel. (0212) 637 04 11 Sertifika No: 45162

TÜRKİYE İŞ BANKASI KÜLTÜR YAYINLARI
İstiklal Caddesi, Meşelik Sokak No: 2/4 Beyoğlu 34433 İstanbul
Tel. (0212) 252 39 91 Faks (0212) 252 39 95
www.iskultur.com.tr

ÇEVİREN: CELÂL ÜSTER

İngiliz Erkek Lisesi, Robert Academy ve İÜ Edebiyat Fakültesi İngiliz Dili ve Edebiyatı Bölümü'nde öğrenim gördü. 1983'te George Thomson'ın *Tarihöncesi Ege* adlı kitabının çevirisiyle Azra Erhat Çeviri Ödülü'ne değer görüldü. 1970'lerin başından bu yana aralarında Robert Louis Stevenson, Yaroslav Haşek, George Orwell, Juan Rulfo, Iris Murdoch, Maria Antonietta Macciocchi, Mario Vargas Llosa, Roald Dahl, Jorge Luis Borges, Paulo Coelho ve John Berger'ın yapıtlarının da bulunduğu 80'e yakın kitabı dilimize çevirdi. Uzun yıllar *Cumhuriyet* gazetesinin Kültür editörlüğünü üstlendi.

Modern
Klasikler
Dizisi - 146

Robert Louis Stevenson

Olalla

İngilizce aslından
çeviren: Celâl Üster

TÜRKİYE İŞ BANKASI
Kültür Yayınları

Çevirmenin Önsözü

Düşler Yazarı Stevenson'dan Küçük Bir Düş Mücevheri

Dr. Jekyll ile Bay Hyde Robert Louis Stevenson'ın gece düşlerinin, başka bir deyişle karabasanlarının bir ürünü ise, *Define Adası* da gündüz düşlerinin bir yaratısıdır, desek yeridir.

1881'de yayımlanan *Define Adası*, Stevenson'ın, üvey oğlu Lloyd ile aralarında bir oyun olarak doğmuş olsa da, çocuklar için heyecanlı bir serüven öyküsü olmanın ötesinde, insan davranışlarının ardında yatan çelişkili yönlere vurgu yapan iğneleyici üslubuyla giderek büyükleri de büyük ölçüde etkilemişti. Gündüz düşlemlerinden boy atan bu büyüleyici masal, kafalarımızda, ta günümüze kadar gelen "korsan imgesi"ni oluşturmuştu.

Stevenson'ın, *Define Adası*'nın yayımlanışından beş yıl kadar sonra, bir karabasandan uyanıp *Jekyll ile Hyde*'ın yarısına yakınını yüksek sesle anlattığı, üç dört gün içinde de tümünü kaleme aldığı söylenir. Bu "tuhaf vaka"nın tanıkları, karısı Fanny Stevenson ve üvey oğlu Lloyd Osbourne'dur. Bu gotik novella ya da alegorik korku romanı, insan ruhunun alacakaranlığını bu denli gözü peklikle keşfe çıkmamış olsaydı, bugün hiç kuşku yok ki klasik edebiyatın başyapıtları arasında kendine yer bulamazdı.

***

Stevenson'ın *Jekyll ile Hyde*'ın prova baskılarını gözden geçirdiği sıralar yazdığı ve ilk kez 1885'te yayımlanan *Olalla* (okunuşu "Olaya") öyküsü de, rastlantı mıdır bilinmez, yazarın bir rüyasından anlatıya dökülmüştür. Nitekim, Stevenson, bu rüyayı bir öyküye dönüştürmekte çektiği güçlükleri 1888'deki bir yazısında anlatmıştır. Gerçi hemen hemen hiçbir edebiyat yapıtında yazarın düş gücünün payı yadsınamaz, ama Stevenson'ın yapıtlarında düşlerin payının da azımsanamayacağı anlaşılmaktadır.

***

"Olalla"da, Yarımada Savaşı (1808-1814) sırasında İspanyolların yanında saf tutup yaralanan genç bir İskoç subayın başından geçen yabansı denilebilecek bir öykü anlatılır. Hastanede tedavi gördükten sonra hava değişimi için soylu ama yoksul düşmüş bir ailenin konağına yerleşen genç subay, tuhaf bir ana-oğul-kız üçlüsü arasında akıllara durgunluk veren gariplikte bir öykünün içinde bulacaktır kendini...

***

Gotik edebiyat ya da roman, romantizmin ilk dönemlerine özgü, ortaçağa özenen, gizem ve korku havasının ağır bastığı bir tür. En çok on sekizinci yüzyıl sonlarında ilgi görmüş olmakla birlikte, günümüze kadar birçok kez yeniden canlandırılmış. Ortaçağ yapı ve yıkıntılarının çağrıştırdığı imgeleri yüzünden gotik diye nitelenen bu yapıtlarda yeraltı geçitleri, karanlık mahzenler, gizli duvar kapıları ve tuzaklarla dolu kale ve manastırlara yer verilir.

Gotik modası İngiltere'de Horace Walpole'un çok tutulan *Otranto Şatosu* (1764) ile başlamış, onun saygın izleyicilerinden Ann Radcliffe'in *Udolpho'nun Esrarı* (1794) adlı romanıyla sürmüş. Almanya'da ise gotik romanın dehşet ve şiddete geniş yer veren çok daha gösterişli bir tarzı ortaya çıkmış ve Matthew Gregory Lewis'in *Keşiş* (1796) adlı romanıyla İngiltere'ye ulaşmış. William Beckford'ın

Doğu'yu işleyen *Vathek* (1786) adlı romansı ile Charles Robert Maturin'in İrlandalı Faust'un öyküsünü anlattığı *Gezgin Melmoth* (1820) da gotik edebiyatın önemli örneklerinden. Bu arada, Mary Wollstonecraft Shelley'nin *Frankenştayn*'ı (1818) ve Bram Stoker'ın *Drakula*'sı (1897) gibi klasik dehşet öyküleri de, özgül gotik öğeleri içermemekle birlikte, kuşkusuz gotik gelenek içinde sayılmalı.

***

Yayımlandığı dönemde pek önemsenmese de giderek Stevenson'ın en ilginç öykülerinden biri sayılan *Olalla*, kimi eleştirmenlerce gotik edebiyatın çarpıcı bir örneği olarak kabul edilmiş, kimi eleştirmenlerce de bir "vampir öyküsü" olarak yorumlanmıştır.

Stevenson'ın *Olalla*'da belki de bile bile belirsizliğe terk ederek okurun düş gücüne bıraktığı yanlar öyküyü tipik gotik öğelerden yoksun bıraksa da, soyluluktan soysuzluğa evrilen bir aile, dağlar arasında ıssız bir konak, ölüm ve soysuzlaşma kaygılarının durmadan karşımıza çıkması gibi özellikler bu öyküyü gotik edebiyatın dışında saymamamızı olanaklı kılmaktadır. Kaldı ki, pek çok edebiyat eleştirmeninin vurguladığı gibi, eski bir aile portresindeki kadın ile Olalla ve annesi arasındaki esrarengiz ve tekinsiz benzerlik, başka bir deyişle soyaçekim öğesi, Sheridan Le Fanu'nun *Carmilla* öyküsünde ve Arthur Conan Doyle'un *Baskerville'lerin Köpeği* romanında olduğu gibi, bu kanıyı güçlendirmektedir.

***

Stevenson'ın *Olalla* öyküsü, neresinden bakarsak bakalım, hangi akımın içinde sayarsak sayalım, hemen tüm yapıtlarında insan davranışlarını psikolojik yönleriyle ele alan, doğa koşullarının bu davranışlar üstündeki etkilerini işlemekten geri durmayan bu yazarın düşsel edebiyatının küçük bir mücevheri olarak görülmeli.

Celâl Üster

"Artık ben üstüme düşeni yaptım," dedi doktor, "böbürlenmek gibi olmasın ama fazlasıyla yaptım hem de. Artık geriye seni bu soğuk ve zehirli şehirden uzaklaştırmak, iki aylığına temiz havaya kavuşturmak ve huzura eriştirmek kalıyor. Huzura erişmek sana kalmış. Temiz hava konusunda ise sanırım sana yardımcı olabilirim. Şimdi sana tuhaf gelebilir, ama geçen gün papaz efendi geldi köyden; mesleklerimiz tamamen farklıysa da eski dostuzdur, cemaat üyelerinden bazılarının içinde bulunduğu sıkıntı konusunda bana danışmak istemiş. Bir aileden söz ediyordu – gerçi sen İspanya'yı bilmezsin, soylularımızın adlarını bile pek duymamışsındır; şu kadarını söyleyebilirim ki, bir zamanlar görkemli bir hayat süren bu aile artık yoksulluğun eşiğine gelmiş. Ellerinde oturdukları konaktan ve büyük bir bölümünde keçilerin bile yaşayamayacağı kıraç, dağlık bir araziden başka bir şey kalmamış. Ama evleri tepeler arasında yüksek bir yerde, eski, güzel bir evmiş, üstelik sapasağlammış; dostumun anlattığı hikâyeyi duyar duymaz aklıma sen geldin. Ona tanıdığım yaralı bir subay olduğunu, hayırlı bir dava uğruna yaralanmış bu subayın artık bir hava değişimine çıkabileceğini söyledim ve arkadaşıma seni dostlarının yanına pansiyoner olarak yerleştirmesini önerdim. Tam da beklediğim gibi, o saat yüzü asıldı papaz

efendinin. Buna asla yanaşmayacaklarını söyledi. Ne halleri varsa görsünler öyleyse, dedim ben de, hem acından öleceksin hem de kibrinden geçilmeyecek, hiç gelemem. Böylece birbirimizi pek hoşnut edemeden ayrıldık; ama papaz efendi dün geri gelip önerimi kabul ettiğini söyleyerek beni şaşırttı: Sorup soruşturduktan sonra korktuğu kadar güçlük olmadığını anlamıştı, o gururlu insanlar gururlarını bir yana bırakmışlardı. Sonunda anlaştık; senin için o evde oda tuttum, tabii sen de onaylarsan. Bu dağların havası seni dinçleştirir; oradaki sakin ortamın yanında dünyanın bütün ilaçları solda sıfır kalır."

"Doktor," dedim, "bu kadar zamandır iyilik meleğim oldunuz, sizin tavsiyeniz emirdir benim için. Ama lütfen, yanında kalacağım aile hakkında bir şeyler söyler misiniz?"

"Ben de oraya geliyorum," diye yanıtladı dostum, "ne ki anlatması zor. Dediğim gibi bu fukaralar çok soylu bir aileden geliyorlar, ama artık hiçbir neden kalmamış olsa da kendilerini dev aynasında görüyorlar; birkaç kuşaktır gittikçe büyüyen bir yalnızlığa gömülmüşler, hem artık erişemeyecekleri zenginlerden hem de hâlâ kendilerinden çok aşağı gördükleri yoksullardan uzakta yaşamışlar; yoksulluğun onları kapılarını bir konuğa açmak zorunda bıraktığı bugün bile hiç de hoş olmayan bir şart koşmaktan kendilerini alamıyorlar. Bir yabancı olarak kalacaksın, diyorlar; sana hizmet edecekler, ama daha en baştan en küçük bir yakınlık göstermeye yanaşmayacaklar."

Gücendiğimi yadsımayacağım, ama bu duygu belki de oraya gitme isteğimi kamçılamıştı, çünkü çok istersem o engeli yıkabileceğimden emindim. "Böyle bir şart koşmalarında aşağılayıcı bir şey yok," dedim, "buna yol açan duyguyu anlayışla karşıladığımı bile söyleyebilirim."

Doktor kibarca, "Doğru, seni hiç görmediler," diye yanıt verdi, "senin bugüne kadar İngiltere'den gelmiş en yakışıklı ve en cana yakın adam olduğunu (İngiltere'de yakışıklı adamlara çok rastlandığı, ama cana yakın adamlara pek o kadar rastlanmadığı söylenmiştir bana) bilseler seni mutlaka daha bir candan ağırlarlar. Ama sen bu durumu kabullendiğine göre fark etmez zaten. Oysa bana kalırsa saygısızlık bu yaptıkları. Yine de bu işten kazançlı çıkan sen olacaksın. Bu ailenin seni yoldan çıkaracağını pek sanmıyorum. Bir anne, bir oğul ve bir kız; yarım akıllı olduğu söylenen yaşlı bir kadın, taşralı bir hödük ve günah çıkaran papazın gözüne girmiş, o yüzden de," diye kıkırdadı hekim, "eline eteğine doğru bir taşra kızı; senin anlayacağın, alımlı çalımlı bir subayın aklını çelecek pek bir şey yok."

"Ama yine de soylu olduklarını söylüyorsunuz," diyecek oldum.

"Eh, bu konuda bir ayrım yapmalıyım," diye yanıtladı doktor. "Anne soylu; ama çocuklar pek o kadar değil. Anne, hem aklını hem de servetini yitirmiş soylu bir ailenin son temsilcisiymiş. Babası yalnızca yoksul değil, deliymiş de: Kız, babası ölünceye kadar evin içinde azıtıp dellenirmiş. Sonra, babanın ölümüyle elde avuçta bir şey kalmayıp ailenin de soyu kuruyunca daha da azıtmış, ta ki evleninceye kadar; kiminle evlendiğini de Tanrı bilir, bazıları katırcının tekiyle diyorlar, bazıları da bir kaçakçıyla; gel gör ki, evlilik mevlilik olmadığını, Felipe'yle Olalla'nın piç olduklarını söyleyenler de yok değil. Evlilik, pek bir değeri olmasa da birkaç yıl önce trajik biçimde son bulmuş; ama o kadar gözlerden uzak yaşıyorlarmış ve taşra o sıralar o kadar karışıklık içindeymiş ki adamın tam olarak nasıl biri olduğunu bir tek papaz biliyor – hatta belki o da bilmiyor."

"Bana öyle geliyor ki orada tuhaf şeyler yaşayacağım," dedim.

"Yerinde olsam fazla hayal kurmazdım," diye yanıtladı doktor, "korkarım, son derece berbat ve sıradan bir gerçekle karşılaşacaksın. Mesela, Felipe'yi görmüşlüğüm var. Çok kaba, çok kurnaz, çok hoyrat, ama bana sorarsan safın teki; öbürleri de ondan farklı olmasa gerek. Yok, hayır, *señor commandante*,* huzuru dağlarımızın görkemli manzaralarında aramalısın sen; biraz olsun doğa âşığı bir adamsan, hiç değilse o manzaraların seni düş kırıklığına uğratmayacağından emin olabilirsin."

Ertesi gün Felipe bir katırın çektiği kaba saba bir köy arabasıyla beni almaya geldi; öğleden hemen önce, doktorla, hancıyla ve hastalığım sırasında elimden tutmuş iyi yürekli insanlarla vedalaştıktan sonra şehrin doğu kapısından çıkıp sıradağlara tırmanmaya başladık. Konvoydakiler öldüğümü sanıp beni geride bıraktıklarından beri o kadar uzun bir süre mahpus kalmıştım ki, toprağın kokusu bile gönlümü şenlendirdi. Geçtiğimiz bölge yabanıl ve kayalıktı, ama yer yer mantar meşeleri, yer yer kocaman kestane ağaçlarıyla kaplı engebeli ormanlarla örtülüydü, sık sık dağlardan inen sellerin yataklarıyla kesiliyordu. Güneş pırıl pırıl parlıyor, rüzgâr püfür püfür esiyordu; birkaç kilometre yol aldıktan sonra şehir ardımızdaki ovanın üstünde ufacık bir tepe gibi kalmıştı ki, dikkatim yol arkadaşımın üzerinde toplanmaya başladı. İlk bakışta, doktorun tarif ettiği gibi ufak tefek, kaba saba, sağlam yapılı, eline çabuk ve cıva gibi, ama kültürden nasibini almamış bir taşra delikanlısı gibi görünüyordu; üstelik pek çok kişi bu ilk izlenimle yetinebilirdi. Benim dikkatimi çekmeye başlayan, senlibenli gevezeliğiydi; ettiği sözlerde o kadar

* Bay komutan. (ç.n.)

tuhaf bir tutarsızlık vardı ki; bir yandan sözcükleri doğru dürüst söyleyemediği, bir yandan da insanı gülümsetecek kadar daldan dala atladığı için ne dediğini tam olarak anlayabilmekte epeyce zorlanıyordum. Gerçi benzer yaradılıştaki insanlarla, (onun gibi) sanki duyularıyla yaşayan, kendini o anın görselliğine kaptıran ve bu izlenimi kafalarından silip atamayan insanlarla daha önce de konuşmuşluğum vardı. Felipe'nin konuşması (oturduğum yerden kayıtsızca kulak verirken) zamanlarının büyük bölümünü hiçbir şeye kafa yormadan, her gün gördükleri kır manzaralarına bakıp durarak geçiren arabacıların konuşmaları gibi geldi bana. Ama Felipe öyle biri değildi; anlattıklarına bakılırsa evcimen bir adamdı; "Keşke şimdi evde olsaydım," dedikten sonra, göz ucuyla yol kıyısındaki bir ağaca bakarak birden durdu, bir keresinde o ağacın dalları arasında bir karga gördüğünü söyledi.

Söylediği sözün saçmalığı karşısında şaşkınlığa kapılıp, yoksa yanlış mı duydum diye duraksayarak "Karga mı?" deyiverdim.

Ama o arada aklına başka bir şey gelmiş olmalı ki, başını yana eğip yüzünü buruşturarak, pür dikkat, sanki kendinden geçmişçesine bir sese kulak verdi; ses etmemem için de bana sert bir dirsek attı. Sonra gülümseyerek başını salladı.

"Ne duydun?" diye sordum.

"Ha, bir şey yok," dedikten sonra katırını hızlandırmak için dağların yamaçlarında yabanılca yankılanan çığlıklar atmaya başladı.

Ona daha yakından baktım. Boyu bosu yerindeydi, çevik, kıvrak ve güçlü kuvvetliydi; eli yüzü düzgündü; sarı gözleri pek o kadar etkileyici olmasa da çok iriydi; enikonu yakışıklı bir delikanlıydı; hiç hoşlanmadığım iki özelliğini, esmer ve biraz kıllı olmasını saymazsak onda

hiçbir kusur bulamamıştım. Kafamı karıştırmakla birlikte ilgimi çeken zihniydi. Doktorun sözünü –safın teki– anımsadım. Aklımdan acaba doğru bir tanım mı bu diye geçiriyordum ki, yol sellerin açtığı dar ve çıplak boğaza doğru inmeye başladı. Aşağıda sular gümbür gümbür gümbürdüyordu; koyak bu gürültüden, savrulan serpintilerden ve rüzgârın suların akışına eşlik eden şaklamalarından geçilmiyordu. Manzara hiç kuşkusuz çarpıcıydı; ama yol oralarda iki yanına duvar örülerek güven altına alınmıştı; katır burnunun dikine ilerliyordu ve ben kılavuzumun yüzünün korkudan bembeyaz kesildiğinin farkına varmanın şaşkınlığı içindeydim. Azgın ırmağın sesi durmadan değişiyordu, bir an sanki bitkin düşmüş gibi kısılıyor, bir an daha da boğuklaşıyordu; kısa süreli taşkınlar ırmağın sularını kabartıyor, koyaktan aşağı sürükleniyor, yolun iki yanını tutan duvarlara kudurmuşçasına çarpıp parçalanıyordu; tam o sırada, her kopan gümbürtüde sürücümün daha da belirgin bir biçimde irkildiğini ve beti benzinin attığını fark ettim. İskoçların hurafeleri ve o göl canavarları geçti aklımdan; onların benzerleri İspanya'nın bu yörelerinde de olmasındı; ağzını aramak için Felipe'ye döndüm.

"Derdin ne senin?" diye sordum.

"Ah, korkuyorum," diye yanıtladı.

"Neden korkuyorsun?" dedim. "Burası, bu çok tehlikeli yolun en güvenli yeri gibi görünüyor."

Sıradan bir korkuymuşçasına, "Gürültü yapıyor," deyince yüreğime su serpildi.

Bu delikanlı küçük bir çocuğun zekâsına sahipti; zihni bedeni gibi kıvrak ve işlek olmasına karşın pek gelişmemişti; o andan başlayarak ona biraz da acıyarak bakmaya başladım, ipe sapa gelmez laflarına önceleri aldırmıyordum, ama giderek onu dinlerken keyif alır bile olacaktım.

Öğleden sonra dört sularında dağların doruğunu aşmış, batıdan vuran gün ışığını ardımızda bırakmış, bir sürü koyağın kıyısından dolanarak, yarı karanlık ormanların gölgeleri arasından geçerek öbür taraftan aşağıya inmeye başlamıştık. Akıp giden suların sesi, ırmağın yatağında olduğu gibi zorlu ve ürkütücü bir biçimde değil, ama bir dereden öbürüne şen şakrak ve ahenkle saçılarak dört bir yandan yükseliyordu. Burada sürücümün keyfi yerine geldi ve müzikten anlamamasını hiç umursamaksızın, ezgi ya da ahenge asla bağlı kalmaksızın, bozuk düzen, canının istediği gibi, ama yine de kuşların ötüşü gibi kulağa doğal ve hoş gelen tiz bir sesle şarkı söylemeye başladı. Akşam karanlığı bastırırken, içten gelen bu şakımanın büyüsüne gittikçe daha fazla kapıldığımı fark ettim, açık seçik bir nağme yakalamak için ne kadar beklesem de düş kırıklığına uğruyordum; en sonunda dayanamayıp söylediğinin ne olduğunu sorduğumda, "Amaan, öylesine söylüyorum işte!" diye bağırdı. En çok da, aynı notayı kısa aralıklarla bıkıp usanmadan yinelemesine kaptırmıştım kendimi; sanabileceğiniz kadar tekdüze ya da en azından çekilmez değildi; ağaçların dinelişini ya da bir gölcüğün dinginliğini seyreylerken hayallere dalmaya nasıl bayılırız, işte öyle bir gönül şenliği veriyordu insana sanki.

Yüksek bir düzlüğe varıp, kısa bir süre sonra bir konak olduğunu kestirebildiğim koskoca bir karaltının karşısında durduğumuzda, gecenin karanlığı inmişti bile. Orada arabadan aşağı atlayan kılavuzum uzun bir süre bağırıp ıslık çaldıysa da karşılık gelmedi; en sonunda ortalığı kuşatan karanlığın içinden bir yerden elinde bir mumla yaşlı bir köylü bize doğru geldi. Mumun ışığında Mağrip tarzı büyük bir kemerli girişi seçebildim; demir kakmalı kapıları kapalıydı, Felipe kapı kanatlarından birindeki yavru kapıyı açtı. Köylü arabayı alıp bir müştemilata götürdü;

ama kılavuzum ve ben yavru kapıdan içeri girdik, kapı ardımızdan kapandı; mumun titrek ışığında bir avludan geçip taş merdivenlerden yukarı çıktık, konağı çevreleyen balkonda bir süre ilerleyip birkaç basamak daha çıktıktan sonra en sonunda büyük ve epeyce gösterişsiz bir bölmenin kapısına vardık. Bana ayrıldığı anlaşılan bu odaya üç pencere açılmıştı, içerisi cilalı ahşap panellerle kaplıydı, yerlere bir sürü vahşi hayvan postu serilmişti. Ocakta parlak bir ateş yanıyor, odaya titrek bir ışık saçılıyordu; ateşin yanına akşam yemeği için hazırlanmış bir masa çekilmişti; odanın öbür ucunda da bir yatak duruyordu. Bütün bu hazırlıklar hoşuma gitmişti, Felipe'ye de söyledim; Felipe de, övgülerimi onda daha önce de fark ettiğim yalınlıkla yineleyip durdu. "Güzel bir oda," dedi, "çok güzel bir oda. Ateş de öyle; ateş iyidir; insanın kemiklerini ısıtır. Hele yatak," diye sürdürdü sözünü mumu oraya doğru götürerek, "bakın çarşaflar incecik, yumuşacık, ne kadar pürüzsüz, pürüzsüz"; elini çarşafın üstünde gezdirdikten sonra başını yatağa koyup beni nedense tedirgin eden abartılı bir hoşnutlukla yanaklarını çarşafa sürttü. Mumu elinden aldım (yatağı tutuşturabileceğinden korkmuştum), yemek masasına gidip görmeye çalışarak bir çanağa biraz şarap koydum ve gelip içmesini söyledim. Birden yerinden fırlayıp büyük bir umutla bana doğru koştu; ama şarabı görür görmez irkildiğini fark ettim.

"Yok, hayır," dedi, "onu içemem, o sizin için. Ondan nefret ederim."

"Pekâlâ, senyor," dedim, "öyleyse senin sağlığına, evinizin ve ailenizin dirliğine içiyorum." İçtikten sonra da, "Yeri gelmişken," diye ekledim, "anneniz senyoraya saygılarımı bizzat sunma zevkine erişecek miyim?"

Ama bu sözlerim üzerine yüzündeki o çocuksu bakış siliniverdi ve yerini anlatılması olanaksız şeytani ve esra-

rengiz bir bakış aldı. Aynı zamanda sanki üstüne atılmak üzere olan bir hayvanmışım ya da eli silahlı tehlikeli biriymişim gibi geri geri gitti, kapıya vardığında da gözlerini kısarak bana dik dik baktı. En sonunda, "Hayır," dedi ve bir anda odadan sessizce çıktı gitti; ayak sesleri, yağmur kadar hafif, merdivenlerde giderek kayboldu, bütün ev sessizliğe büründü.

Akşam yemeğimi yedikten sonra masayı yatağın yakınına çekip yatmaya hazırlanıyordum ki, ışığın yeni konumunda gözüm duvardaki bir tabloya takıldı. Resimde hâlâ genç görünen bir kadın betimlenmişti. Sırtındaki giysiye ve tuvalin yıpranmışlığına bakılırsa kadın öleli çok olmuştu; ama kadının duruşunun, gözlerinin ve yüz hatlarının canlılığına bakılırsa, bir aynadaki hayat dolu bir görüntüyü seyrediyordum sanki. Vücudu incecik, sırım gibi ve mevzundu; kızıl bukleler alnının üzerini bir taç gibi süslüyordu; gözlerimi kızıl kahverengi gözlerinden ayıramıyordum; kusursuz güzellikteki yüzü ise kıyıcı, karanlık ve kösnül bir bakışla gölgeleniyordu. Hem yüzünde hem de vücudunda bir şey, bir yankının yankısı gibi tarif edilemez bir şey, kılavuzumun yüz hatlarını ve bedenini çağrıştırıyordu; kendimi tabloya kaptırıp gitmiştim, benzerliğin tuhaflığı karşısında şaşkınlığa kapılarak bir süre öyle kaldım. Aslında o anda tuvalden bana bakmakta olan hanımefendiye yakıştırılmış soylu beden, kala kala, eve bir pansiyoner getirmek gibi soysuz bir amaçla bir katır arabasının tepesine oturup dizginlere sarılmış, taşra giysileri içindeki bir bedene miras kalmıştı. Belki de gerçek bir bağ vardı; bu ölmüş hanımefendinin bir zamanlar atlas ve sırmalı kumaşların sardığı yumuşak teni belki şimdilerde Felipe'nin şayaktan giysilerinin kaba dokunuşuyla ürperiyordu.

Sabahın ilk ışığı portreyi tümden aydınlattı; döşeğimde uyumadan yatarken, gözlerim portrenin üzerinde gittikçe artan bir rehavetle gezinmeyi sürdürüyordu; güzelliği kuşkularımı bir bir bastırarak yüreğime usul usul sinsice süzülüyordu; böyle bir kadına âşık olmakla başımı nâra yakacağımı bilsem de, hayatta olsa ona vurulacağımın farkındaydım. Onun uğursuzluğu ve benim zayıflığım günden güne gözümde daha da açıklık kazanıyordu. Gözlerinin beni yeni yeni suçlara ayarttığı ve yaraşır biçimde ödüllendirdiği gündüz düşlerimin kahramanı olup çıkmıştı. Düşlemlerime karanlık bir gölge düşürmüştü; temiz hava almak için dışarı çıktığımda, var gücümle egzersiz yaparken, damarlarımdaki kanı sağlıklı bir biçimde tazelerken, beni büyüleyen bu kadının artık mezarında yattığını, güzelliğinin sihirli değneğinin kırıldığını, ağzının mühürlendiğini, aşk iksirinin tükendiğini düşünmek sık sık yüreğime su serpiyordu. Ama yine de, ölmemiş olabileceği, soyundan inenlerden birinin bedeninde yeniden doğmuş olabileceği aklımdan geçtikçe, yüreğimde belli belirsiz bir korku da gezinmiyor değildi.

Felipe yemeklerimi odama getiriyordu; portreye benzerliği ise beni ürkütüyordu. Bazen o kadar benzemiyordu, bazen de o benzerlik farklı bir davranışıyla ya da yüzünde bir an belirip kaybolan bir ifadeyle bir hayalet gibi karşıma dikiliyordu. Portreye benzerliği en çok hırçınlaştığında ortaya çıkıyordu. Benden hoşlandığı açıktı; onunla ilgilenmemden kıvanç duyuyor, bunun için de safça ve çocuksu yollara başvuruyordu; odamdaki ateşin karşısında oturmaya bayılıyor, o kırık dökük söylemiyle konuşuyor ya da o tuhaf, sonu gelmeyen, sözsüz şarkılarını söylüyor, bazen de elini sevecen bir biçimde okşarcasına giysilerimin üzerinde gezdiriyor, bu da bende her seferinde utanç verici bir rahatsızlık uyandırıyordu. Ama bütün bunlara karşın,

hiçbir neden yokken öfke nöbetlerine kapılabiliyor, aksiliği tutabiliyordu. Sitemli bir söz karşısında yemek yemek üzere olduğum tabağı devirdiğini gördüm, hem de bunu belli etmeden değil meydan okurcasına yaptı; ona sorular sormaya kalktığımda da benzer şeyler yapıyordu. Tuhaf bir yerde ve garip insanlar arasında olduğum için bazı şeyleri merak etmem doğal sayılırdı; ama en küçük bir soru karşısında çekingenleşiveriyor, somurtuyor, dahası barut fıçısına dönüyordu. Sonra da, bu kaba saba delikanlı bir anda tablodaki hanımefendinin erkek kardeşiymiş gibi bir havaya bürünebiliyordu. Ama bu ruh halleri çabucak geçiyor, aralarındaki benzerlik de onlarla birlikte yitip gidiyordu.

O ilk günlerde, portredeki hanımefendiyi saymazsak, Felipe'den başka biriyle karşılaşmadım; delikanlının düpedüz aklı kıtın teki olduğu ve ikide bir öfke nöbetlerine tutulduğu düşünülürse, onun tehlikeli yakınlığını soğukkanlılıkla karşılamam şaşırtıcı görünebilir. Doğrusu bir süre bezdirici olmadı da değil; ama çok geçmeden onun üzerinde o kadar büyük bir hâkimiyet kurdum ki, tedirginliğimden eser kalmadı.

Şöyle oluyordu. Aslında doğuştan tembel ve aylağın teki olmakla birlikte yine de evi çekip çeviriyordu, üstelik bana hizmet etmekle kalmıyor, aynı zamanda bahçede ya da konağın güneyindeki küçük çiftlikte çalışıyordu. Geldiğim gece gördüğüm, çitle çevrili alanın öbür ucunda, bir kilometre kadar uzaktaki derme çatma bir müştemilatta oturan köylü de ona katılıyordu, ama işin çoğunu Felipe'nin yaptığının farkındaydım; gerçi arada sırada elindeki beli yere atarak belledi bitkilerin arasına yatıp uyuduğunu görüyordum, ama kararlılığına ve gösterdiği çabaya hayran kalmamak elde değildi; bunların yaradılışına ne kadar ters düştüğünden ve gönülsüz bir çabanın ürünü ol-

duğundan kuşkum olmadığından hayranlığım bir kat daha artıyordu. Ama hayranlık duymama karşın, bu kadar kıt zekâlı bir delikanlıda bu kadar sağlam bir görev bilincini doğuranın ne olduğunu da merak etmiyor değildim. Kendi kendime, bu görev bilincine nasıl katlanabiliyor, içgüdülerini ne ölçüde bastırabiliyor diye soruyordum. Onu buna özendiren rahip olsa gerek diye düşünüyordum ki, rahip bir gün konağa geldi. Eskiz çizmekte olduğum küçük bir tepeden, rahibin geldiğini de, bir saate yakın bir süre sonra gittiğini de gördüm, bütün bu süre boyunca Felipe bahçedeki çalışmasını oralı olmadan sürdürdü.

Sonunda, yüreğimin iyiden iyiye daraldığı bir gün, delikanlıyı o bitmez tükenmez uğraşından ayartayım dedim, bahçe kapısının orada karşısına dikilip benimle bir gezintiye çıkmaya kolayca razı ettim. Pırıl pırıl bir gündü, onu götürdüğüm orman yemyeşil ve çok hoştu, ortalık burcu burcu kokuyor, börtü böceğin çığırışlarından geçilmiyordu. Felipe orada bambaşka bir kişiliğe bürünüverdi, öyle bir coşup aşka geldi ki yüzüm kızardı, hayat dolu, zarif hareketlerinin seyrine doyamadım. Hoplayıp zıplıyor, sevinç içinde çevremde dolanıyordu; durup bakıyor, etrafa kulak veriyor, sanki dünyayı bir hayat iksiri gibi içine çekiyordu; sonra bir sıçrayışta ağaçlardan birine tırmanıyor, dallara asılıp gamsızca sallanıyordu. Hoş, benimle pek az konuşuyor, konuştuğu zaman da incir çekirdeğini doldurmayacak şeyler söylüyordu, ama bu kadar coşkulu bir dostla ömrümde karşılaşmamıştım; onun aldığı hazzı seyretmek bitimsiz bir şenlikti; hareketlerinin çevikliği ve kusursuzluğu yüreğimi serinletiyordu; kader aldığım keyfe çok acı bir biçimde son vermeseydi, bencillik edip bu şenliğin tiryakisi olabilirdim. Delikanlı büyük bir çabukluk ve ustalıkla bir ağacın tepesine tırmandığı gibi bir sincabı yakalayıverdi. O sırada epeyce önümdeydi, ama yere atla-

yıp çömeldiğini gördüm, bir çocuk gibi büyük bir keyifle çığlıklar atıyordu. Çığlıkları o kadar çocuksu ve masumdu ki karşı konulmaz bir sevecenlik uyandırdı bende; ama adımlarımı açıp yaklaştığımda sincabın bağırtısı içime işledi. Gençlerin, en çok da köylülerin zalimlik yaptığını çok duymuş, çok görmüştüm; ama o anda gördüğüm beni çileden çıkardı. Onu kenara itip zavallı hayvanı elinden kaptım ve acısına son vermek için öldürdüm. Sonra o taş yürekliye dönüp, sapsarı kesiledursun, öfkeden kudurmuşçasına verip veriştirdim; en sonunda da, konağı göstererek defolup gitmesini, beni yalnız bırakmasını, çünkü hainlerle değil doğru dürüst adamlarla gezinmeyi yeğlediğimi söyledim. Dizlerinin üstüne çöktü; her zamankinden daha düzgün sözcüklerle konuşuyor, dudaklarının arasından en dokunaklı yakarılar birbiri ardı sıra dökülüyor, kendisini bağışlamam, yaptığını unutmam, bundan sonrasına bakmam için yalvarıp yakarıyordu. "Ah, elimden geleni yapacağım," dedi. "Ah, *commandante*, bu seferlik hoş görün Felipe'yi; bir daha zalimlik yapmayacak." Bunun üzerine, göründüğümden çok daha fazla etkilenerek, ona inandım ve sonunda el sıkışıp barıştık. Günahının kefareti olarak sincabı ona gömdürdüm; zavallıcığın güzelliğinden söz ettim, ona hayvancığın ne kadar acı çektiğini, gücü kötüye kullanmanın ne kadar kötü bir şey olduğunu anlattım. "Bak, Felipe," dedim, "gerçekten güçlüsün; ama benim elimde ağaçlarda yaşayan o zavallıcık kadar çaresizsin. Elini elime ver. Gördün mü, çekemiyorsun elini. Ya ben de senin kadar hain, acı çektirmekten zevk alan biri olsaydım. Acı çektiğini görmem için elini biraz daha sıkmam yeter." Avazı çıktığı kadar bağırdı, benzi kül gibi oldu, yüzü boncuk boncuk terledi; elini serbest bıraktığımda kendini yere attı, bir bebek gibi inleyerek elini ovuşturdu. Ama aklını başına toplamış görünüyordu; belki bu yüzden, belki ona

söylediklerimden, belki de artık bedensel gücüm hakkında daha iyi bir fikir edindiğinden, ilk başlarda gösterdiği yakınlığın yerini köpeksi, tapınırcasına bir sadakat almıştı.

Bu arada hızla iyileşiyordum. Konak, taşlık bir platoya tepeden bakıyordu; dört bir yandan dağlarla çevriliydi; yalnızca bir çıkma kulenin bulunduğu çatıdan, iki tepe arasından, uzaklarda maviye çalan ovanın küçük bir parçası görülebiliyordu. O yüksekliklerde rüzgâr oradan oraya savrulup duruyordu; kocaman bulutlar oralarda toplanıyor, rüzgârla dağılıp parçalanıyor, tepelerin doruklarına oturuyordu; dört bir yandan sellerin boğuk, hafif gümbürtüsü yükseliyordu; insan, doğanın tüm yabanıl ve eskil özelliklerini günümüze kalan gücüyle biraz olsun izleyebiliyordu. Çarpıcı görünüm ve değişken hava daha en baştan hoşuma gitmişti; kaldığım eski ve harap konak da. İki karşıt köşesi burç gibi çıkmalarla korunan, kocaman, uzunca bir yapıydı; çıkmalardan biri kapıya bakıyor, ikisinde de ateş edilebilecek mazgal delikleri bulunuyordu. Üstelik alt katta hiç pencere yoktu, o yüzden bina askeri karargâh olarak kullanılsa top ateşine tutulmadan ele geçirilemezdi. Orta yerinde nar ağaçları dikili açık bir avlu bulunuyordu. Buradan bir kat geniş mermer merdiven, binayı çepeçevre saran ve avluya bakan ince uzun sütunlar üstünde duran üstü açık bir üst balkona uzanıyordu. Oradan da, dolanıp duran çeşitli merdivenlerden ayrı bölmelere ayrılmış olan evin üst katlarına çıkılıyordu. Pencerelerin kepenkleri hem içeriden hem de dışarıdan sımsıkı kapatılmış, üst bölümlerdeki taş işlerinden bazıları dökülmüş, çatının bir yanı bu dağlarda sık sık rastlanan fırtınalardan birinde çökmüştü; bütün ev, olanca gücüyle vuran gün ışığının altında, kalın toz tabakasıyla soluklaşmış bodur mantar meşesi korusunun tepesinde, efsanedeki uyuyan saraya benziyordu. Özellikle avlu kestirmek için

biçilmiş kaftan görünüyordu. Dam saçaklarında güvercinlerin boğuk ötüşleri dolanıyordu; rüzgârın içeri girmesi engellenmişti, ama dışarıda esmeye görsün, dağdan gelen toz toprak yağmur gibi yağıyor, kırmızı narçiçeklerinin üstünü örtüyordu; panjurları kapatılmış pencereler ve birkaç mahzenin kapalı kapıları, üst balkonun boş kemerleri avluyu çevreliyordu; güneş gün boyunca dört bir yana kırık dökük izdüşümler düşürüyor, sütunların gölgelerini üst balkon zemininde gezdiriyordu. Ama yer düzeyinde, insan yerleşiminin izlerini taşıyan sütunlu bir girinti vardı. Gerçi ön tarafı avluya açılıyordu, ama bir odun ateşinin hiç eksik olmadığı bir ocak göze çarpıyordu; karo döşeme ise hayvan postlarıyla kaplıydı.

Ev sahibemi ilk kez orada gördüm. Hayvan postlarından birini öne çekmiş, sütunlardan birine yaslanarak güneşe oturmuştu. İlkin sırtındaki giysi gözüme çarptı, albenili ve parlak renkliydi, toz toprak içindeki avluda hemen kendini gösteriyor, tıpkı narçiçekleri gibi insanın gönlünü hoş ediyordu. Yeniden bakınca, alımlılığına vuruldum. Arkasına yaslanmış, gizliden gizliye ve yüzünde alıkça denebilecek kadar huzurlu ve kendinden hoşnut bir ifadeyle beni izliyordu, ama yüzünün kusursuz güzelliğiyle, edasındaki sessiz soylulukla bir heykelin bile boy ölçüşemeyeceğini düşündüm. Önünden geçerken şapkamı çıkararak selam verdiğimde, hafif bir rüzgâr çıkınca bir gölcüğün suları hızlıca ve usulca nasıl kırışırsa yüzü kuşkuyla öyle buruştu; gösterdiğim nezaket karşısında oralı olmadı. Her zamanki yürüyüşümü yaparken biraz ürkmüş gibiydim, put gibi duygusuz duruşu gözümün önünden gitmiyordu; geri döndüğümde hâlâ aynı durumda oturuyordu, ama gün ışığını izleyerek bir sonraki sütuna geçmiş olması karşısında doğrusu biraz şaşırdım. Ne var ki, bu kez, belli belirsiz de olsa bana pek kibarca karşılık verdi ve daha önce

oğlunun dediklerini elimden geldiğince can kulağıyla dinlememe karşın anlayamadığım, tok ama çatallı ve peltek bir sesle bir şeyler söyledi. Rasgele yanıt verdim, çünkü ne dediğini tam olarak anlayamadığım gibi, birden gözlerinin ayırdına varmam beni tedirgin etmişti. Gözleri olağanüstü iriydi, iris tabakası Felipe'ninkiler gibi altın sarısıydı, ama gözbebekleri o anda o kadar büyümüştü ki nerdeyse siyah görünüyorlardı; yine de bana çarpıcı gelen, gözbebeklerinin iriliğinden çok (belki de onun sonucu olarak) bakışlarındaki garip anlamsızlıktı. Bu kadar alık salık bir bakış ömrümde görmemiştim. Onunla konuşurken bile gözlerimi indirdim, şaşkınlık ve utanç içinde yukarıya, odama çıktım. Ama içeriye girip de portredeki yüzü görünce aynı soydan gelmenin mucizesi yeniden aklıma düştü. Gerçi ev sahibem portredekinden yaşlı ve tombuldu; gözlerinin rengi farklıydı; üstelik yüzünde, portrede beni hem iten hem de çeken o kem bakıştan eser olmadığı gibi iyi ya da kötü bir ifade de yoktu – sözcüğün tam anlamıyla hiçliği yansıtan bir boşluk. Ama pek o kadar kendiliğinden ve doğal olmasa da, bütününde belirli bir özelliğe dayanmasa da, yine de bir benzerlik vardı. Ressam bu kasvetli resme imzasını attığında yalnızca gülümseyen ve ayartıcı bir kadının imgesini yakalamakla kalmamış, sanki bir soyun temel özelliğine de damga vurmuş diye düşündüm.

O günden sonra, ne zaman içeri giriyor ya da dışarı çıkıyor olsam, hiç şaşmıyor, senyorayı bir sütuna yaslanmış güneşlenirken ya da ateşin karşısında bir halıya uzanmış buluyordum; pek ender olarak da, yer değiştirip taş merdivenin en üst basamağını seçiyor, tam yolumun üstünde aynı umursamazlıkla uzanmış oluyordu. Bütün o günler boyunca, bakır rengi gür saçlarını durmadan fırçalaması ya da sesinin o kalın kırık boğukluğu ve dilinin pelteklığiyle beni her zamanki gibi kayıtsızca selamlaması dışın-

da, en küçük bir zahmete katlandığını görmedim. Sanırım, miskin miskin oturmanın ötesinde haz aldığı başlıca iki şey buydu. Ettiği sözlerden sanki nükteli, zekice sözlermiş gibi her zaman övünç duyar gibiydi; o sözler, gerçekten de, pek çok saygın kişinin konuşmaları gibi incir çekirdeğini doldurmadığı ve çok dar konuların çevresinde dönüp durduğu halde hiç de anlamsız ya da tutarsız değildi; üstelik kendine özgü bir güzellikleri vardı, onun kendinden hoşnutluğuyla soluk alıp veriyorlardı adeta. Bazen (tıpkı oğlu gibi) çok hoşlandığı sıcaktan, bazen nar ağaçlarının çiçeklerinden, bazen de avlunun havasını körükleyen beyaz güvercinler ve uzun kanatlı kırlangıçlardan söz açardı. Kuşlar onu heyecanlandırıyordu. Bazen hızlı kanat çırpışlarıyla dam saçaklarına sürtünerek geçerlerken ya da ona değercesine telaşla geçip giderlerken şöyle bir kıpırdanır, oturduğu yerden hafifçe doğrulur, doygunluğun uyuşukluğundan sıyrılır gibi olurdu. Ama günün öteki saatlerinde uzanıp rahatına bakar, miskinliğin keyfini sürerdi. Hayatından bu kadar hoşnut olması ilk başlarda sinirime dokunuyordu, ama yavaş yavaş onu izlerken huzur bulduğumu fark ettim, en sonunda bir de baktım gelip giderken günde dört kez yanına oturup neden söz ettiğimi pek bilmeden onunla dingin bir biçimde konuşmayı alışkanlık edinmişim. Sonunda onun vurdumduymaz, hayvansı varlığından hoşlanır olmuştum; güzelliği ve alıklığı beni yatıştırıyor, oyalıyordu. Sözlerinde bir çeşit aşkın sağduyu bulmaya başlamıştım ve akıl sır ermez iyi huyluluğu bende hayranlık ve kıskançlık uyandırıyordu. Ona duyduğum yakınlık karşılıksız değildi; o da benim varlığımdan, derin düşüncelere dalmış birinin bir derenin şırıltısından hoşlanabileceği gibi, pek ayırdında olmadan hoşlanıyordu. Yanına vardığımda yüzünün aydınlandığını doğrusu pek söyleyemem, çünkü doygunluk tıpkı bir heykelin alık suratı gibi onun

yüzünden de hiç eksik olmuyordu; ama hoşnutluğunun farkına görünüşten daha içten bir bağla varıyordum. Ve bir gün, mermer merdivende onun yanında otururken, birden elini uzatıp elimi pışpışladı. Bunu yaptıktan sonra, daha ben bu okşayışın ne anlama geldiğini anlayamadan, her zamanki haline geri döndü; dönüp yüzüne baktımsa da bu davranışını dışa vuran bir duygu yakalayamadım. Belli ki bunu hiç önemsemeden öylesine yapmıştı; bu denli duyarlılık gösterip tedirgin olduğum için kendimi suçladım.

Annenin görünüşü ve (sözüm yerindeyse) aşinalığı oğlundan edinmiş olduğum izlenimi doğruluyordu. Belki de, soylular ve seçkinler arasında sık rastlanan, yanlış olduğunu bildiğim, uzun zamandır süren akraba evlilikleri sonucunda soy zayıflamıştı. Gerçi kuşaktan kuşağa güzellik ve güçlülük bakımından en küçük bir eksilme olmadan geçen bedenlerinde hiçbir bozulma göze çarpmıyordu; tıpkı portreden bana gülümseyen iki yüzyıl önceki yüz gibi bugünkü yüzler de özene bezene yaratılmıştı. Ama zekâ (o ata yadigârı) körelmişti; soydan gelen akıl serveti tükenmişti; güçlü ve kaba saba bir katırcı ya da dağlı bir kaçakçının ahmak bir anneyle çiftleşmesinden çıka çıka ibretin kudreti bir oğul çıkmıştı ortaya. Yine de, anneyi oğula yeğlerdim. Bir hınçlanan bir yatışan, bir köpürüp bir mum gibi olan, tavşan kadar ürkek Felipe'yi tehlikeli bir yaratık olarak görebilirdim. Anneye karşı ise sevecenlikten başka bir duygu beslemiyordum. Aslına bakılırsa, seyirciler gözü kapalı taraf tutmaya yatkındırlar ya, ben de ikisi arasında içten içe sürdüğünü hissettiğim düşmanlıkta taraf tutar olmuştum. Evet, sanırım büyük ölçüde anneden yanaydım. Bazen Felipe yaklaştığında anne göğüs geçiriyor, boş bakan gözbebekleri sanki dehşet ya da korku içinde küçülüyordu. Varla yok arası duyguları ortaya çıkıyor, hemen

belli oluyordu; bu gizli düşmanlık zihnimi kurcalıyor, nereden kaynaklandığını ve hatanın oğulda olup olmadığını hep merak ediyordum.

Konağa geleli aşağı yukarı on gün olmuştu ki, birden, toz bulutlarını taşıyan sert, şiddetli bir rüzgâr çıktı. Sivrisineklerden geçilmeyen ovalardan çıkıyor, karlı sıradağları aşarak geliyordu. O rüzgârı yiyenlerin sinirleri ayağa kalkıyor, altüst oluyor, toz topraktan gözleri yanıyor, bacakları gövdelerinin ağırlığı altında sızlıyor, birbirine değen eller tiksinti veriyordu. Rüzgâr, bir de, tepelerin arasındaki küçük koyaklardan iniyor, kulağı rahatsız eden ve insanın içini karartan, büyük, yankılı bir uğultu ve ıslık sesiyle evin çevresinde esip gürlüyordu; fırtınalar koparak değil de bir çağlayanın aralıksız dökülüşü gibi esiyor, eserken verdiği rahatsızlık dinmek bilmiyordu. Ama dağın daha yukarılarında belli ki daha değişken bir güce erişiyor, zaman zaman gazaba geliyordu; çünkü arada sırada çok uzaklardan iç karartıcı bir inilti duyuluyordu; bazen de yüksek düzlük ya da sekilerden birinden, bir patlamanın dumanını andıran bir toz bulutu yükselip dağılıyordu.

Yatağımda uyanır uyanmaz havadaki gerginlik ve sıkıntının farkına vardım ve bu baskı gün boyunca giderek güçlendi. Karşı koymak boşunaydı; her günkü sabah yürüyüşüne çıkmamın da bir yararı olmadı; fırtınanın akla zarar, dinmeyen öfkesi çok geçmeden gücümü kırmış, sinirlerimi altüst etmişti; konağa döndüğümde kuru sıcaktan yanıyordum, tepeden tırnağa toza toprağa bulanmıştım. Avlu ıssızlığa bürünmüş gibiydi; arada sırada avluya güneşin titrek ışığı vuruyor, zaman zaman da rüzgâr nar ağaçlarına çullanıp çiçekleri sağa sola saçıyor, panjurları duvara çarpıyordu. Senyora, avludaki girintide, alı al moru mor, gözleri parıl parıl, bir aşağı bir yukarı gidip geliyordu; öfkeden deliye dönmüşçesine kendi kendine

konuştuğunu sandım. Ama onu her zamanki gibi selamladığımda, yalnızca kısa bir baş hareketiyle karşılık verdi ve yürümeyi sürdürdü. Hava bu vurdumduymaz yaratığı bile germişti; merdivenlerden çıkarken artık kendi tedirginliğimden o kadar utanmıyordum.

Rüzgâr bütün gün sürdü; ben de odamda oturup kâh bir şeyler okumaya çalıştım, kâh odanın içinde gidip gelerek dışarıdaki hengâmeye kulak verdim. Gece oldu, ama bir mumum bile yoktu. Biriyle yârenlik etmek için dayanılmaz bir istek duyunca usulca avluya indim. Avlu ilk karanlığın mavisine bürünmüştü artık; ama ateş avludaki girintiyi kıpkızıl aydınlatıyordu. Üst üste yığılmış odunların tepesinden yükselen alevler bacanın çekişiyle sağa sola savruluyordu. Senyora, bu güçlü ve oradan oraya savrulan parıltının ortasında, bir duvardan öbür duvara ilgisiz el kol hareketleriyle gidip geliyor, ellerini kavuşturuyor, kollarını öne uzatıyor, gökyüzünden medet umarcasına başını arkaya atıyordu. Bu düzensiz hareketler güzelliği ve zarafetini daha açık seçik gözler önüne seriyordu; ama gözünde hiç de hoşuma gitmeyen bir pırıltı vardı; bir süre sesimi çıkarmadan ve elden geldiğince fark edilmeden baktıktan sonra gerisingeri sıvıştım ve el yordamıyla ilerleyerek odama döndüm.

Felipe akşam yemeğimi ve mumları getirdiğinde, sinirlerim ayağa kalkmış durumdaydı; delikanlı onu her zaman gördüğüm durumda olsaydı, iç karartıcı yalnızlığımı biraz olsun azaltsın diye (gerekirse zor da kullanarak) alıkoyardım onu. Ama rüzgâr Felipe'nin de içine işlemişti. Sabahtan akşama kadar hummaya tutulmuş gibi dolanıp durmuş, gece bastırınca da benim ruh halimi de etkileyen bir keyifsizlik ve gerginliğe sürüklenmişti. Yaralı yüzünü, ikide bir irkilip benzinin sarardığını, olduğu yerde kalakaldığını görünce sinirlerim ayağa kalktı; bir

tabağı düşürüp kırınca da dayanamadım, yerimden fırlayıverdim.

"Bugün hepimiz aklımızı kaçırdık sanırım," dedim zoraki gülerek.

"Karayelden," diye yanıtladı kederli bir sesle. "İlle de bir şey yapman gerekiyormuş gibi bir duyguya kapılırsın, ama ne yapacağını bilemezsin."

Birden ne kadar yerinde bir tanımlama yaptığını fark ettim; ama Felipe'nin gerçekten de bazen bedenin duyumlarını dile getirme konusunda tuhaf bir yeteneği vardı. "Annen de," dedim, "bu havadan çok etkilenmiş görünüyor. Hasta olabileceğinden korkmuyor musun?"

Yüzüme şöyle bir baktıktan sonra, küstahça sayılabilecek bir edayla, "Hayır," dedi ve o saat elini alnına götürerek, aklını başından alan rüzgâra ve gürültüye doğru acıklı bir sesle haykırdı: "Kim iyi olabilir ki?" Ben de o kadar allak bullak olmuştum ki, bu soruya katılmamak elde değil diye geçirdim aklımdan.

Gün boyunca süren huzursuzluktan bitkin düşmüş olarak erkenden yatağıma uzandımsa da, insanın yüreğine ağu salan rüzgârın dinmek bilmeyen, kötücül uğultusu beni uyutmadı. Sinirlerim laçka olmuş bir halde, pestil gibi yattım kaldım. Arada sırada uykuya dalıyor, karabasanlar görüyor ve yeniden uyanıyordum; bu kısa süreli kendinden geçişlerde zaman duygumu yitiriyordum. Ama yürek parçalayıcı ve ürkünç çığlıklarla birden irkildiğimde gece yarısını geçmiş olsa gerekti. Rüya gördüğümü sanarak yatağımdan sıçradım; ama çığlıklar evin içinde hâlâ sürüyordu, bu çığlıklarda acı var ama öfke de diye geçirdim aklımdan, o kadar yabanıl ve dayanılmazdılar ki insanın yüreği parçalanıyordu. Yanılıyor olamazdım; canlı bir varlığa, bir deliye ya da vahşi bir hayvana gaddarca işkence ediliyordu. O anda Felipe ile sincap geldi aklıma

ve kapıya koştum, ama dışarıdan kilitlenmişti; ne kadar zorladıysam açamadım, içeride mahpus kalmıştım. Çığlıklar hâlâ sürüyordu. Arada sırada gitgide hafifleyerek belirgin bir iniltiye dönüşüyorlar, o zaman bir insandan çıktıklarından kuşkum kalmıyordu; çok geçmeden yeniden göğü tutuyorlar, evin içinden canhıraş feryatlar yükseliyordu. Kapının orada durup kulak verdim, en sonunda çığlıklar kesildi. Üstünden uzun bir süre geçtikten sonra bile, odanın içinde dolanıp dururken, çığlıkların rüzgârın uğultusuna karıştığını duyar gibi oluyordum; en sonunda usulca yatağıma uzandığımda perişan bir durumdaydım, yüreğim yerinden oynamıştı.

Bir daha da gözüme uyku girmemesinin şaşılacak bir yanı yoktu. Beni neden odaya kapatmışlardı? Neler olup bitmişti? Bu akıl almaz ve akla ziyan çığlıklar kimden geliyordu? Bir insandan mı? Anlamak olanaksızdı. Bir hayvandan mı? Bir hayvandan geliyor olması pek mümkün görünmüyordu; bir aslan ya da kaplan dışında hangi hayvan konağın sağlam duvarlarını böyle titretebilirdi? Bu esrarengiz olayı kafamda evirip çevirirken, evin kızını henüz hiç görmediğim geldi aklıma. Kim bilir, belki de senyoranın kızı, Felipe'nin kız kardeşi akıl hastasıydı. Belki de, bu cahil ve yarım akıllı insanlar bu meczup akrabayı şiddet kullanarak terbiye ediyorlardı. Böyle bir çözüm bulmuştum; ama çığlıkları ne zaman hatırlasam (ki her seferinde tüylerim diken diken oluyordu) bu çözüm tümden yetersiz kalıyordu; gaddarlık bile bir deliye bu çığlıkları attıramazdı. Ama bir şeyden emindim: Böyle bir şey aklımdan geçip de olan biteni araştırmadığım, gerekirse müdahale etmediğim bir evde yaşayamazdım.

Ertesi gün rüzgâr kendiliğinden dinmişti, gece olup bitenleri bana anımsatacak hiçbir şey kalmamıştı. Felipe pür neşe başucumda belirdi; avludan geçerken bak-

tım, senyora her zamanki miskinliğiyle güneşlenmekteydi; kapıdan çıkınca doğanın yüzünde güller açtığını gördüm, gökyüzü uçuk maviye bürünmüş, koca koca bulut adalarıyla örtülmüştü, dağların yamaçlarına yer yer ışık vurmuş, yer yer gölge düşmüştü. Kısa bir yürüyüş beni kendime getirdi ve bu esrarengiz durumu açıklığa kavuşturma konusundaki kararlılığımı pekiştirdi; bulunduğum tepecikten Felipe'nin bahçedeki işinin başına döndüğünü görünce de, aklımdan geçeni uygulamaya koymak üzere hemen konağa döndüm. Senyora uykuya dalmış görünüyordu; bir süre kenara çekilip gözümü ona diktim, hiç kımıldamadan yatıyordu; aklımdan geçen uygunsuz bile olsa böyle bir muhafızdan korkmama gerek yoktu; dönüp galeriye çıktım ve evi keşfe başladım.

Bütün sabah kapıları bir bir yokladım, geniş ve solgun odalara girdim, bazılarının panjurları sımsıkı kapatılmış, bazıları gün ışığına boğulmuştu, ama hepsi de boş ve ruh karartıcıydı. Zaman'ın soluğuyla küflenmiş, tozla örtülerek düş kırıklığına boğulmuş, zengin bir evdi. Her yeri örümcek ağları bağlamıştı; pervazların üstünde koca koca tarantulalar dolaşıyordu; karınca sürüleri salonların döşemelerini yol yapmışlardı; çürümüş etlerle beslenen ve çoğu zaman ölümün habercisi olan iri ve iğrenç sinekler, çürük ahşap mobilyalara yuva yapmış, odaların içinde vızıldayarak uçuşuyorlardı. Orada burada, artakalmış birkaç iskemle, bir kanepe, bir karyola ya da geniş bir oymalı koltuk, çıplak döşemelerde birer adacık gibi, geçip gitmiş bir hayata tanıklık ediyordu; tekmil duvarlar ölmüşlerin portreleriyle kaplıydı. İşte o zaman, çürüyüp gitmekte olan bu suretlere baktığımda, ne kadar yüce, ne kadar alımlı bir soyun evinde dolaştığımı anlayabildim. Erkeklerin birçoğunun göğsünde nişanlar vardı ve yüksek makamlarda bulundukları anlaşılıyordu; kadınların ise hepsi pahalı ve

güzel giysiler içindeydi; tabloların çoğu ünlü ressamların imzasını taşıyordu. Ama bu büyük evin şimdiki ıssızlığı ve haraplığıyla bütünüyle çelişse bile o görkemli yaşamdan geriye kalan izler aklımı pek o kadar da kurcalamıyordu. Aklımı asıl kurcalayan, ailenin birbirini izleyen güzel yüzleri ve endamlı bedenlerinde okuduğum yaşamöyküsüydü. Bir soyun süregelişinin mucizesinin, yaratılış ve yeniden yaratılışın, bedensel özelliklerin örülüp değişimi ve kuşaktan kuşağa geçişinin daha önce hiç bu kadar ayırdına varmamıştım. Bir çocuğun anasından doğması, büyüyüp (nasıldır bilinmez) insan kılığına bürünmesi, kalıtım yoluyla bir görünüş edinmesi, başını atalarından biri gibi çevirmesi, elini bir başka atası gibi uzatması, yinelene yinelene bizim gözümüzde körelmiş mucizelerdir. Ama mucize, konağın duvarlarında resmedilmiş bütün o kuşakların bakışlarındaki olağandışı benzerlikte, ortak yüz çizgileri ve ortak duruşlarında ortaya çıkmış, gözlerimin önüne serilmişti. Tam o sırada karşıma çıkan çok eski bir aynanın önünde durdum ve kendi yüz çizgilerimi uzun uzun izlerken, hem soyumdan gelen izleri hem de beni aileme bağlayan bağları keşfettim.

Araştırmamı sürdürürken, sonunda, içinde yaşandığına dair izler bulunan bir odanın kapısını açtım. Büyük bir odaydı ve dağların en yabanıl göründüğü kuzeye bakıyordu. Hemen yakınına bir koltuk çekilmiş olan ocakta ateşin korları için için yanıyor, dumanı tütüyordu. Gel gör ki, odanın görünüşü burada katı bir münzevi hayat yaşandığı izlenimi veriyordu; koltuğun yastığı yoktu, yerler ve duvarlar çıplaktı, biraz ötede de oraya buraya dağılmış kitaplar duruyordu, çalışmaya ya da keyfe dair en küçük bir belirti yoktu. Böyle bir ailenin evindeki kitapların hali doğrusu beni çok şaşırttı; ben de büyük bir telaş içinde ve her an birinin gelebileceği korkusuyla, kitaplara bir bir

hızlıca göz gezdirmeye başladım. Her çeşit kitap vardı; dinsel, tarihsel, bilimsel, ama çoğu çok eskiydi ve Latinceydi. Bazılarının durumundan sürekli okundukları anlaşılıyordu; bazıları ise şöyle bir bakılıp sanki öfkeyle ya da hoşnutsuzlukla bir kenara atılmıştı. Boş odada dolaşırken, sonunda, pencerenin yanındaki masada kurşunkalemle yazılmış bazı kâğıtlar ilişti gözüme. Karşı koyamadığım bir merakla birini uzanıp aldım. Kâğıtta İspanyol dilinde kaba bir ölçüyle yazılmış, az çok şöyle çevirebileceğim dizeler okunuyordu:

Haz acı ve utançla yaklaştı,
Zambaklardan bir taçla geldi hüzün.
Haz güzelim güneşi gösteriyordu;
Sevgili İsa, bilsen, ne hoş parlıyordu!
Hüzün, o bitkin eliyle,
Sevgili İsa, seni işaret ediyordu!

Birden utanç ve şaşkınlık çöktü üstüme; kâğıdı yerine bırakarak kendimi hemen odadan dışarı attım. Felipe de, annesi de bu kitapları okumuş ya da bu kaba ama duygulu dizeleri yazmış olamazdı. Belli ki, bir saygısızlık etmiş, evin kızının odasına dalmıştım. Tanrı bilir ya, düşüncesizliğimden ötürü kendi yüreğim en ağır cezayı verdi bana. Çok tuhaf bir konumdaki bir genç kızın mahremiyetine gizlice girmiş olduğum düşüncesi ve bunu her nasılsa öğrenebileceğinden duyduğum korku, bir suç gibi yüreğime çöktü. Ayrıca bir gece önceki kuşkularımdan ötürü kendimi suçluyordum; o korkunç çığlıkları hayalini kurduğum bir yüze, insan kılığından çıkmış, kendini körü körüne bir inancı uygulamaya vermiş ve o tuhaf akrabalarıyla birlikte büyük bir ruh inzivasında yaşayan, artık bir azize olarak gördüğüm birine yakıştırmış olmama şaşırıyordum; gale-

rinin parmaklığına yaslanıp, nar ağaçlarıyla ışıldayan avluya ve tam o sırada gerinerek uyuşukluğun ayartıcılığıyla dudaklarını usulca yalayan, şen şakrak giyinmiş, uykulu kadına baktığımda, zihnimde hızla o sahneyi kuzeydeki dağlara bakan, kızının yaşadığı o soğuk odayla kıyasladım.

Aynı gün öğleden sonra, her zamanki tepeciğimde otururken, Padre'nin konağın ana kapısından girdiğini gördüm. Kızın nasıl biri olduğunun ortaya çıkması hayalimden geçenleri yerle bir etmiş ve bir gece öncenin dehşetini nerdeyse silip atmıştı; ama bu muhterem insanı görür görmez o gecenin anısı yeniden canlandı. Bunun üzerine, bulunduğum tepecikten indim, ağaçların arasından dolaşarak yolun kenarına dikildim, adamın yolunu bekledim. Padre görünür görünmez bir adım öne çıkıp kendimi konakta kalan pansiyoner olarak tanıttım. Çok güçlü ve içten bir ifade olan yüzünde, beni bir yabancı, bir kâfir, ama yine de o haklı dava uğruna yaralanmış biri olarak gördüğü karışık duygular kolayca okunuyordu. Konakta yaşayan aileyle ilgili olarak temkinli, ama yine de saygıyla konuşuyordu. Evin kızını hâlâ görmediğimi söylediğimde, bana biraz da kuşkuyla bakarak böyle olması gerektiğini belirtti. Sonunda cesaretimi toplayıp gece beni tedirgin eden çığlıklardan söz açtım. Sesini çıkarmadan dinledikten sonra, durup, beni kesinlikle başından savmak istediğini belirtircesine başını hafifçe yana çevirdi.

Enfiye kutusunu uzatarak, "Tütün tozu alır mıydın?" diye sordu; ben istemediğimi söyleyince de, "Ben yaşlı bir adamım," diye ekledi, "sana burada bir konuk olduğunu hatırlatmaya hakkım olsa gerek."

Bu serzeniş karşısında kızarmama karşın, "Demek, muhterem peder," diye dosdoğru yanıtladım, "işleri oluruna bırakmalı, burnumu sokmamalıyım, öyle mi?"

"Evet," deyip biraz somurtuk bir selam vererek arkasını döndü, beni orada bırakarak uzaklaştı. Ama iki şey yapmıştı: Hem vicdanımı rahatlatmış hem de genç kızla ilgili duyarlılığımı uyandırmıştı. Büyük bir çaba harcayarak gece olup biteni bir kez daha kafamdan attım ve bir kez daha aziz şairem üstüne derin düşüncelere daldım. Ama bir yandan da odama hapsedilişimi unutamıyordum; o gece Felipe akşam yemeğimi getirdiğinde her iki konuda da ona temkinli bir biçimde yüklendim.

"Kız kardeşini hiç görmüyorum," dedim öylesine.

"Ha, yok, iyi bir kızdır, iyidir," dedi ve aklı hemen başka bir yere dümen kırdı.

Bir an durduktan sonra, "Kız kardeşin dinine düşkün galiba?" diye sordum.

Ellerini coşkuyla kavuşturarak "Ah, o bir azizedir!" diye haykırdı. "Beni ayakta tutan odur."

"Çok talihlisin," dedim, "çünkü ben de dahil çoğumuz dibi boylamayı daha iyi beceriyoruz sanırım."

"Senyor," dedi Felipe ciddi bir sesle, "yerinizde olsam öyle demezdim. Tanrı'yı gücendirmeyin. İnsanın dibi boylamasının sonu yok."

"Yahu, Felipe," dedim, "senin vaiz olduğundan, hem de doğrusu iyi bir vaiz olduğundan haberim yoktu; ama sanırım kız kardeşinin işi bu?"

Gözlerini belerterek başıyla onayladı.

"Öyleyse," diye devam ettim, "hayvanlara eziyet ederek günah işlediğin için mutlaka azarlamıştır seni."

"Tam on iki kere," diye bağırdı; bu garip yaratık sık sık azarlandığını böyle dile getiriyordu. "Hem senin de beni azarladığını söyledim ona, unutmadım," diye ekledi böbürlenerek. "Doğrusu hoşuna da gitti."

"Peki, Felipe," dedim, "dün gece duyduğum çığlıklar neydi öyle? Besbelli, acı çeken bir yaratığın çığlıklarıydı."

Felipe, ateşe bakarak "Rüzgâr," diye yanıtladı.

Elini elime alınca okşayacağımı sandı, yüzü keyifle aydınlanarak gülümsedi; az kalsın kararlılığı elden bırakıyordum. Ama zayıflığıma yenik düşmedim. "Rüzgâr," diye yineledim; elini havaya kaldırarak, "ama bana öyle geliyor ki, beni odaya kilitleyen bu eldi," dedim. Delikanlı gözle görülür biçimde sarsıldıysa da tek bir söz söylemedi. "Bak," dedim, "ben burada bir yabancı ve konuğum. Sizin işinize karışmak, olup biteni yargılamak bana düşmez; bu konularda kız kardeşinin öğütlerine kulak vereceksin, en iyisini onun bileceğinden kuşkum yok. Bana gelince benim kimsenin mahpusu olmaya niyetim yok, o anahtarı istiyorum." Yarım saat sonra kapım birden ardına kadar açıldı, içeri atılan anahtar yerde çınladı.

Bir iki gün sonra öğleden az önce yürüyüşten dönmüştüm. Senyora, girintinin eşiğinde uzanmış, kestiriyordu; güvercinler saçakların altında kar topakları gibi uyukluyorlardı; bütün ev öğlen sessizliğinin derin dalgınlığındaydı; bir tek dağlardan gelen başıboş ve tatlı bir rüzgâr galerileri çepeçevre dolanıyor, nar ağaçlarının yapraklarını hışırdatıyor, gölgelerde püfür püfür esiyordu. Bu dinginlik beni her nasılsa rüzgâra öykünmeye yöneltti, usulcacık avludan geçtim, mermer merdivenden yukarı çıktım. Adımımı tam en üst basamağa atarken bir kapı açıldı ve Olalla ile yüz yüze geldim. Şaşkınlıktan donakalmışım; güzelliği beni yüreğimden vurdu; galerinin koyu gölgesinde bir mücevher gibi ışıldıyordu; gözleri beni tutsak aldı ve iki elin kavuşması gibi bizi sımsıkı birbirimize bağladı; birbirimize bakakaldığımız, birbirimizi içimize çektiğimiz o anlar, ruhların birleştiği kutsal anlardı. O derin esrimeden kendime gelip telaşlı bir selam vererek en üst basamağa adım atana kadar ne kadar zaman geçti bilmiyorum. Yerinden kımıldamadı, o iri, istekli gözleriyle beni izledi; geçip giderken yüzü sararıp solmuş gibi geldi.

Odama girince pencereyi açıp dışarıya baktım ve o çıplak dağların yüce göğün altında nasıl olup da böyle aşka geldiğine akıl sır erdiremedim. Onu görmüştüm – Olalla! Ve sarp kayalıklar yankılandı – Olalla! Ve suskun, uçsuz bucaksız gökyüzü yankılandı – Olalla! Düşlerimin solgun yüzlü azizesi ebediyen yok olmuştu; şimdi onun yerinde, Tanrı'nın en güzel, en canlı renkleri, en coşkun yaşam güçlerini esirgemediği, bir geyik kadar kıvrak, bir kamış kadar ince ve narin kıldığı, o iri gözlerinde ruhun yalımlarını tutuşturduğu bu genç kızı görüyordum. Gençliğinin büyüsü yabanıl bir hayvan gibi içime girmişti; ruhunun gözlerinden yansıyan ve gözlerimi tutsak alan gücü yüreğimi sarıp sarmalamış, dudaklarımda bir şarkı olup çıkmıştı. Damarlarımda dolaşıyordu: Benimle bir olmuştu artık.

Bu coşkunun giderek azaldığını söyleyemem; sağlam bir kaleye kapatır gibi ruhuma gömdüğüm o esrikliğin orada soğuk ve kederli kaygılarla kuşatıldığını söylemek daha doğru olur. Ona ilk görüşte, hem de delicesine vurulduğumdan en küçük bir kuşkum yoktu. Ama bundan sonra ne olacaktı? Acılara boğulmuş bir evin çocuğu, senyoranın kızı, Felipe'nin kız kardeşiydi; güzelliğinde bile taşıyordu bunu. Onda birinin hafifliği ve hızlılığı vardı, ok kadar hızlı, çiy damlacığı kadar hafifti; öbürü gibi de, bu dünyanın solgun yüzünde çiçeklerin ışıltısıyla parlıyordu. Ama ne erkek kardeşi olacak o ebleh delikanlıyla kıyaslayabilirdim onu, ne de annesi olacak ahmak bakışlarını ve aptal aptal sırıtışını şimdi nefretle anımsadığım, o oturduğu yerden kımıldamayan güzel vücutla. Hem onunla evlenemeyecek olduktan sonra! Umarsızca korumasızdı; bütün ilişkimiz olan o biricik ve uzun bakışmada gözleri benim düşkünlüğümden aşağı kalmayan bir zayıflığı ele vermişti; ama yüreğimin derinliklerinde onu kuzeye bakan o soğuk odadaki kitapların okuru, o hüzünlü dize-

lerin yazarı olarak biliyordum; bu da bir yaban adamının bile elini kolunu bağlayacak bir bilgiydi. Kendimde kaçıp gidecek cesareti bulamıyordum; ama sakınganlığı elden bırakmayacağım diye söz verdim kendime.

Pencereden arkama döndüğümde gözüm portreye takıldı. Gün doğumunun ardından sönen bir mum gibi ölüp gitmişti; yağlıboya gözleriyle bana bakıyordu. Kimlere benzediğini bildiğim için, yok olmakta olan bu soydan gelenlerin direnci karşısında şaşırmadan edemiyordum; ama benzerlik farklılığın içinde yitip gitmişti. Doğanın alçakgönüllülüğünden çok ressamın ustalığının yaratısının bana ne kadar erişilmez bir şey gibi geldiğini anımsamış, bu düşünce karşısında şaşkınlığa uğramış ve Olalla'yı görünce düğün bayram etmiştim. Daha önce de pek çok güzel görmüştüm, ama aklım başımdan gitmemişti ve yalnızca bana güzel gelen pek çok kadına kapılmıştım; ama arzuladığım ve hayal bile edemediğim ne varsa hepsi Olalla'da bütünleşmişti.

Ertesi gün onu görmeyince yüreğim sızladı, insanlar sabahı nasıl iple çeker ben de onu görmeyi öyle iple çeker oldum. Ama ertesi gün her zamanki saatte konağa döndüğümde, Olalla yine galerideydi, bakışlarımız bir kez daha karşılaşıp kucaklaştı. Konuşmalıydım, yanına gitmeliydim; ama aklımı başımdan almasına, beni bir mıknatıs gibi kendine çekmesine karşın, daha da buyurgan bir şey beni alıkoydu; yalnızca başımı eğerek selam verdim ve geçip gittim; o ise selamımı karşılıksız bırakıp beni soylu gözleriyle izlemekle yetindi.

Artık suretini ezberlemiştim, yüzünün çizgilerini belleğime kazırken sanki içinden geçenleri okuyordum. Sırtındaki giysi annesinin şuhluğu ve canlı renklere düşkünlüğünden izler taşıyordu. Kendi elleriyle diktiğinden kuşku duymadığım elbisesi bedenini fettan bir zarafetle sımsıkı

sarıyordu. Ayrıca, ülkesinde alışılageldiği gibi, elbisesinin üst kısmının ortasında derin bir yarık vardı ve evin yoksulluğuna karşın esmer göğsünden sarkan bir kurdelenin ucunda bir altın sikke asılıydı. Bunlar, hiç gerekmese de, yaşamdan ve kendi güzelliğinden duyduğu içten sevincin kanıtlarıydı. Öte yandan, gözlerimin içine bakan gözlerinin derinliklerindeki tutku ve hüznü, şiirsellik ve umut ışıltılarını, umarsızlığın karaltılarını ve bu dünyanın ötesine uzanan düşünceleri okuyabiliyordum. Vücudu olağanüstü güzellikteydi, o vücuttaki ruh çok daha değerliydi. Bu eşsiz çiçeği bu hoyrat dağlarda sessiz sedasız solup gitmeye mi terk edeydim? Bana gözlerinin o anlamlı sessizliğinde sunulan bu yüce armağanı hor mu göreydim? Karşımda hapsedilmiş bir ruh duruyordu; o zindanı yerle bir etmemeli miydim? Ufak tefek bütün kaygılar kafamdan silinip gidiyordu; benim kılacağıma ant içtiğim Herodes'in çocuğuydu o; o akşam, ihanetle utancın birbirine karıştığı bir duyguyla, erkek kardeşini avcuma almaya koyuldum. Belki ona daha olumlu bir gözle bakıyordum, belki de kız kardeşini düşünmek bu kusurlu delikanlının daha iyi niteliklerini çağrıştırıyordu; ama bana hiç bu kadar cana yakın gelmemişti, Olalla'ya benzerliği de beni rahatsız etmekle birlikte yumuşatmıştı da.

Üçüncü bir gün daha boşuna geçiyordu – ıssız saatler. Vakit geçirmek için bütün bir öğleden sonra avluda aylak aylak dolaştım, (oyalanayım diye) senyorayla her zamankinden daha fazla konuştum. Tanrı bilir ya, onu bu kez büyük bir sevecenlik ve içtenlikle gözlemliyordum; Felipe'ye olduğu kadar şimdi annesine de gittikçe artan bir hoşgörüyle yaklaştığımın ayırdındaydım. Yine de şaşırıyordum. Onunla konuşurken bile hiç sıkılmadan bir uykuya dalar gibi oluyor, bir uyanıyordum; bu rahatlık da beni şaşkına çeviriyordu. Dahası, duruşunu varla yok

arası değiştirerek kımıldanışların bedensel hazzıyla kendinden geçişini izlerken, bu dingin kösnüllüğün derinliği karşısında hayretler içinde kalıyordum. Kendi bedeninde yaşıyordu; bilinci, güven içinde varlığını sürdürdüğü organlarına gömülmüş ve yayılmıştı. Son olarak da, gözlerine alışamıyordum. Ne zaman ardına kadar açılmış, ama insanların sorularına kapalı o kocaman, çok güzel ve anlamsız gözyuvarlarını bana çevirse, bir anda genişleyip daralan gözbebeklerindeki canlı değişimleri gözleme fırsatı buluyor, neye uğradığımı anlayamıyordum; düş kırıklığı, kızgınlık ve tiksinmenin birbirine karıştığı, sinirimi bozan o duyguya ne ad vereceğimi bilmiyorum. Pek çok konudan söz açmaya çalıştım, ama hepsi boşuna; en sonunda sözü kızına getirdimse de bu konuda bile kayıtsız kalmayı başardı; kızının sevimli olduğunu söyledi, belli ki (çocuklarla ilgili) ağzından çıkabilecek en büyük övgüydü bu, açıkçası daha övücü bir şey söylemekten âcizdi; Olalla'nın sessiz göründüğünü söylediğimde de karşımda esnemekle yetindi ve insanın söyleyecek hiçbir şeyi yoksa konuşmasının da pek yararı olmadığı yanıtını verdi. Gözlerini belerterek bana bakıp, "İnsanlar çok konuşuyorlar, çok fazla konuşuyorlar," diye ekledi; sonra da, o ufacık, nazenin ağzını açarak bir kez daha esnedi. Bu sefer ne demek istediğini anladım ve onu dinginliğiyle baş başa bırakarak odama çıktım, açık pencerenin önüne oturup öylece dağlara bakarak ışıltılı, derin düşlere daldım, hiç duymadığım bir sesin tınısına kulak verdiğimi hayal ettim.

Beşinci sabah, kaderi hiçe sayacak gibi görünen bir beklentinin ışıltısıyla uyandım. Kendimden emindim, gönlüm ferah, keyfim yerindeydi, aşkımı bir an önce açığa vurmakta, kalbimi açmakta kararlıydım. Artık suskunluğun zincirlerini kırmalı, dili çözülmeli, hayvanların aşkı gibi yalnızca bakışlarda kalmamalıydı; artık cesaretini

toplamalı ve kusursuz insan ilişkisinin hazlarını tatmalıydı. Bir El Dorado* yolcusu gibi çılgınca umutlar içindeydim; artık Olalla'nın ruhunun bilinmeyen ve olağanüstü güzellikteki âleminde serüvene atılmaktan ürkmüyordum. Gel gör ki, onunla gerçekten karşılaşır karşılaşmaz, o aynı güçlü duygu tepeme çöktü ve birden aklımı başımdan aldı; sanki bir çocukmuşum gibi dilim tutuldu; yine de, yüksekten başı dönmekle birlikte uçuruma yaklaşan bir adam gibi yaklaştım ona. Ben yaklaştıkça o hafifçe geri çekildi; ama gözlerini gözlerimden kaçırmadığını görünce ona doğru ilerlemeden edemedim. En sonunda, iyice yakınına geldiğimde durdum. Ağzım dilim bağlanmıştı; biraz daha yaklaşsam onu sessizce sarılıp kucaklayabilirdim; ne ki, bütün mantığım, yüreğimde hâlâ yenik düşmemiş ne varsa ayağa kalktı, aklımdan geçen böyle bir kucaklaşmayı engelledi. Böylece, bir an, göz kesildik; birbirimize al beni diyen bakışlarla bakıyor, ama yine de direniyorduk; sonra da, büyük bir irade gücüyle, ama aynı zamanda ani bir düş kırıklığının acısının ayırdında olarak döndüm ve aynı suskunlukla oradan uzaklaştım.

Hangi güç beni konuşmaktan alıkoymuştu. Ya Olalla, peki o neden suskundu? Neden bana büyülenmişçesine

---

* El Dorado ya da Eldorado (İspanyolcada "Altın Kaplı Adam") bugünkü Bogotá yakınlarında yaşamış bir Yerli kabilesinin efsanevi yöneticisidir. Şölenlerde çıplak bedenini altın tozuyla kapladığına; şölen bittikten sonra da tozu temizlemek için Guatavita Gölü'ne girdiğine inanılırdı. Kabile halkı da göle mücevher ve altın atardı. On altıncı yüzyılın ortalarına doğru Peru'dan gelen İspanyollarla Venezuela'dan gelen Almanlar, "Altın Kaplı Adam"ı aramak için Bogotá yaylalarında toplandılarsa da aradıklarını bulamadılar. Bu arayış Orinoco ve Amazon vadilerinin içlerine doğru sürdükçe, Manoa ve Omagua gibi efsanevi kentlerle birlikte El Dorado masalsı bir altın ülke anlamını kazandı. El Dorado adı, çabuk ve kolayca zengin olunabilecek yerleri belirtmekte kullanılır oldu. El Dorado öyküsü edebiyatta da sıkça kullanılmıştır. Milton'ın *Yitik Cennet*'i ve Voltaire'in *Candide*'i buna örnektir. (ç.n.)

bakarak, hiç sesini çıkarmadan çekilip gitmişti? Bu aşk mıydı, yoksa mıknatısın demiri çekmesi gibi olağan ve kaçınılmaz, yabanıl bir çekimden başka bir şey değil miydi? Hiç konuşmamıştık, birbirimizi hiç tanımıyorduk; ama yine de, bir devin sımsıkı yakalaması kadar güçlü bir etki bizi sessizce birbirimize sürüklemişti. Kendi payıma sabırsızlığa kapılıyorsam da Olalla'nın buna değer olduğundan kuşkum yoktu; onun kitaplarını görmüş, şiirlerini okumuş ve böylece bir bakıma sevdiceğimin ruhunu yüreğimde duyumsamıştım. Ama onun açısından, beni nerdeyse korkutuyordu. Beni bedensel olarak beğenmesi dışında benimle ilgili hiçbir şey bilmiyordu; taş nasıl yere düşerse öyle kapılmıştı bana; yeryüzünü yöneten yasalar, karşı koymak istese de onu kollarıma sürüklüyordu; böyle bir birlikteliğin düşüncesi karşısında geri çekildim ve kendimi geri tutmaya başladım. Böyle sevilmek istemiyordum. Sonra da kızın kendisine karşı büyük bir merhamet duymaya başladım. Bu kızın, her şeyden elini eteğini çekip kendini kitaplara veren, Felipe'nin nur yüzlü eğitmeni olan bu kızın, daha önce tek bir söz bile konuşmadığı bir adama karşı gurur kırıcı bir zayıflığı açığa vurması onun için ne kadar küçük düşürücü olsa gerek diye geçirdim aklımdan. Acıma duygusuyla birlikte de bütün öteki kaygılar silindi gitti; onu bulup yatıştırmaktan, içini rahatlatmaktan, aşkının bende nasıl tümüyle yanıt bulduğunu ve yaptığı seçimin her ne kadar körü körüne bir seçim de olsa hiç de yakışıksız olmadığını söylemekten başka bir şey düşünemez oldum.

Ertesi gün hava harikuladeydi; dağların üstü engin bir maviyle örtülüydü; güneş dört bir yanı aydınlatıyordu; ağaçların arasında esen rüzgâr ve dağlara inen sağanaklar ortalığa tatlı ve büyüleyici bir musiki yayıyordu. Yine de içimi derin bir hüzün kaplamıştı. Bir çocuk annesini göre-

meyince nasıl ağlar, benim yüreğim de Olalla'yı göremediğim için kan ağlıyordu. Yaylayı kuzeyden kuşatan alçak kayalıkların saçağındaki büyük bir taşın üstüne oturdum. Oradan bir ırmağın ucu bucağı görünmeyen ağaçlıklı vadisine bakakaldım. O kadar içlenmiştim ki, bu ıssızlığı seyre dalmak yüreğime dokundu; Olalla yoktu; o zaman, bu yaman ortamda ve bu yalçın ve göz alıcı dağların arasında koca bir ömrü Olalla'yla birlikte geçirmenin hazzını ve mutluluğunu düşündüğümde az kalsın ağlıyordum, ama çok geçmeden kendimi Samson kadar güçlü kuvvetli ve irikıyım gördüğüm coşkun bir sevinç kapladı içimi.

Sonra birden Olalla'nın yaklaştığını fark ettim. Bir mantar ağacı korusunun içinden belirdi ve dosdoğru bana doğru geldi; ayağa kalkıp bekledim. Bu yaratığın yürüyüşündeki canlılık, ele avuca sığmazlık ve yumuşaklık gözlerimi kamaştırdı; oysa sessizce ve ağır ağır yaklaşıyordu. Gücü yavaşlığındaydı; ama gözle görülmeyen bir güçle bana doğru koştuğunu, bana doğru uçtuğunu hissettim. Yine de, yaklaşırken gözlerini yerden kaldırmadı; iyice yakınıma geldiğinde bana bir kez bile bakmadan konuştu. Sesini daha duyar duymaz irkildim. Bu anı bekliyordum; aşkımın son sınanışıydı bu. Ve işte, söyleyişi, annesiyle kardeşi gibi peltek ve tutuk değil, akıcı ve açık seçikti; sesi ise bildik kadın sesinden daha kalın olmakla birlikte hem terütaze hem de kadınsıydı. Tok bir sesle konuşuyordu; buklelerindeki kızılların kahverengilere karıştığı gibi muhteşem kontralto nağmeler boğuk seslere karışıyordu. Yalnızca doğrudan yüreğime seslenen bir ses değil, aynı zamanda bana kendinden söz eden bir sesti. Yine de, sözleri beni o saat yeniden umutsuzluğa düşürdü.

"Buradan gideceksin," dedi, "hem de bugün."

Bu sözleri karşısında dilim çözüldü; üstümden bir yük kalkmış ya da büyü bozulmuştu sanki. Hangi sözcüklerle

yanıt verdiğimi bilmiyorum; ama sarp kayalıkta karşısına dikilip aşkımı olanca tutkusuyla dile getirdim, onu düşünmeden edemediğimi, yalnızca rüyamda onun güzelliğini görebilmek için uyuduğumu, onunla sonsuza dek birlikte olabilmek için ülkemi de, dilimi de, dostlarımı da seve seve yadsıyabileceğimi anlattım. Sonra da yüreğimdeki coşkuyu bastırarak ses tonumu değiştirdim; içini rahatlatıp yatıştırdım; onun ruhunda yakınlık duyduğum ve paylaşıp açığa çıkarmak için can attığım bir sofuluk ve yücelik sezdiğimi söyledim. "Doğa," dedim ona, "insanların tehlike karşısında karşı geldikleri Tanrı'nın sesiydi ve evet, biz Tanrı'nın değersiz kulları aşkın mucizesiyle bile olsa birbirimize yakınlaştıysak, bu ruhlarımızdaki ilahi gücün bir yansıması olsa gerek; biz birbirimiz için yaratılmış olmalıyız." Sonra da, "Biz bu içgüdüye boyun eğmemek için Tanrı'ya başkaldıran mecnunlar olmalıyız," diye haykırdım.

Başını iki yana salladı. "Bugün gideceksin," diye yineledikten sonra elini kaldırıp, birden, sert bir sesle, "Yok, bugün değil," diye bağırdı, "yarın!"

Ama bu yumuşama belirtisi karşısında anadan yeni doğmuşa döndüm. Kollarımı uzatarak adını seslendim; Olalla üstüme atılıp sımsıkı sarıldı. Çevremizdeki kayalar yerinden oynadı, yer sarsıldı; yumruk yemişçesine afalladım, gözlerim görmez oldu, sersemledim. Ama çok geçmeden beni geriye itti, kollarımın arasından sıyrılarak bir geyik gibi mantar ağaçlarının arasına dalıp hızla uzaklaştı.

Orada durup dağlara haykırdım, sonra dönüp şen şakrak konağa doğru yürüdüm. Beni kovmuş, ama onun adını seslendiğimde bana koşmuştu. Bunlar, genç kızların, onun gibi kendi cinsinin en tuhaf örneklerinden birinin bile dışında kalamadığı zaaflarından başka bir şey değildi. Gitmek mi? Ben değil, Olalla – Ah, ben değil, Olalla,

Olalla'm benim! Yakınlarda bir yerde bir kuş şakıyordu; bu mevsimde kuşlara pek rastlanmazdı. Bu da yüreğimi şenlendirdi. Ve bir kez daha, kasvetli ve durağan dağlardan ağaçlığın gölgesindeki en hafif yaprağa ve uçuşup duran en küçük sineğe kadar doğanın tekmil çehresi karşımda kıpırdanmaya, hayat dolu bir görünüm almaya ve müthiş bir coşkuya bürünmeye başladı. Güneş örse inen çekiç kadar güçlü bir biçimde tepelere vuruyor, tepeler sarsılıyordu; gün ışığının sıcaklığı altında yeryüzünden baş döndürücü kokular saçılıyordu; orman ışıl ışıl yanıyordu. Yeryüzünün acı ve hazla titrediğini duyumsadım. Yüreğimde çağlayan sevgide dizginsiz bir şey, kaba, yeğin ve yabanıl bir şey sanki doğanın gizlerini açıyordu önümde; ayaklarımın altında çakıldayan taşlar ise capcanlı ve dosttular sanki. Olalla! Dokunuşu beni canlandırmış, diriltmiş, sarp yeryüzüyle yeniden uyum kurmamı sağlamış, insanların kibar meclislerde unutup gittikleri o ruh taşkınlığına erdirmişti beni. Aşk bir öfke gibi yanıyordu içimde; sevecenlik yangına dönmüştü; ondan nefret ediyor, ona tapınıyor, ona acıyor, cezbeye tutulmuşçasına tapıyordum ona. Sanki beni bir yandan ölü şeylere bağlıyordu, bir yandan da saf ve merhametli Tanrı'mıza bağlıyordu: Zalim ve ilahi ve yeryüzünün hem masumiyetine hem de azgın güçlerine yakın düşen bir şey.

Bütün bu kafamdan geçenlerle sersemlemiş olarak konağın avlusuna girdiğimde, annenin görünüşü aklımı başıma getirdi. Oracıkta tepeden tırnağa uyuşukluğa ve hazza gömülmüş olarak oturuyor, güçlü gün ışığı altında gözlerini kırpıştırıyordu; uysal bir hoşnutluğun sarıp sarmaladığı bu kendinden geçmiş yaratık karşısında bütün heyecanım utanmışçasına söndü. Bir an durdum ve ne kadar etkilendiğimi belli eden bir sesle iki çift laf ettim. Akıl sır ermez sevecenliğiyle bana baktı; yanıt verirken sesi hâlâ içinde

uyukladığı o huzur âleminden gelir gibiydi ve o anda masumiyetle mutluluğu kendine aynı oranda yakıştıran bu insana karşı yüreğim ilk kez saygıyla doldu; kendime şaşırmamın verdiği tedirginlikle geçip gittim.

Masamın üstünde, kuzeye bakan odada görmüş olduğumun aynısından, sarı bir kâğıt duruyordu; aynı elyazısıyla, Olalla'nın elyazısıyla kurşunkalemle bir şeyler yazılmıştı; birden telaşa kapılarak alıp okudum: "Olalla'ya biraz olsun acıyorsanız, fena halde örselenmiş bir yaratığa azıcık iyilik etmek istiyorsanız, bugün gidin buradan; çarmıhta can veren İsa efendimize merhametiniz ve saygınız varsa, O'nun yüzü suyu hürmetine, yalvarırım gidin." Kâğıda aptal aptal bakakalmıştım ki; hayat karşısında bıkkınlığa ve yılgıya kapılmaya başladığımı fark ettim; dışarıda, gün ışığı çıplak dağların üstünde kararırken, korkuya kapılan biri gibi tir tir titremeye başladım. Böylece hayatımda birden doğan boşluk, bedensel bir eksiklik gibi cesaretimi kırdı. Elimden giden kalbim değildi, mutluluğum değildi, hayatın ta kendisiydi. Onu kaybedemezdim. Böyle dedim ve oracıkta durmadan tekrarladım. Sonra da, sanki rüya gören biri gibi, pencereye yaklaştım, pencerenin kanadını açmak için elimi uzattım ve cama bir yumruk attım. Bileğimden kan fışkırır fışkırmaz durulup kendimi toparlayarak başparmağımı o küçük kan çeşmesine bastırdım ve ne yapmam gerektiğini düşündüm. Bomboş odada işime yarayacak hiçbir şey yoktu. Üstelik yardıma ihtiyacım olduğunun farkındaydım. Bir umut, Olalla'nın bana yardım edebileceğini düşündüm ve başparmağımı yaranın üstünden kaldırmadan geri dönüp merdivenlerden aşağı indim.

Olalla da, Felipe de ortalıkta görünmüyorlardı; ben de, sıcağa bayılan senyoranın artık iyice içeriye çekildiği, ateşin önünde uyukladığı girintiye yöneldim.

"Rahatsız ediyorsam özür dilerim," dedim, "ama yardımınızı istemek zorundayım."

Başını kaldırıp uykulu gözlerle bana baktıktan sonra ne olduğunu sordu; sorarken derin bir soluk aldığını ve burun deliklerinin genişlediğini fark ettim, birden enikonu canlanmıştı sanki.

"Elimi kestim," dedim, "hem de çok kötü. Bakın!" Kan damlayan ellerimi uzattım.

İri gözleri fal taşı gibi açıldı, gözbebekleri ufalıp birer nokta oldu; sanki yüzünden bir peçe düştü ve yüzü apaçık ortaya çıktı, ama yine de bir gizem vardı. Tedirginliğine biraz şaşırarak kalakalmıştım ki, hızla üstüme geldi, bana doğru eğilip elimi yakaladı; neye uğradığımı anlamadan elimi kaptığı gibi dişlerini kemiğe kadar geçirdi. Isırığın apansız acısı, aniden fışkıran kan ve olup bitenin korkunç dehşeti hep birden hızla beynime üşüştü ve itip geri püskürttüm onu; ama o fırtınalı gecede beni uyandırmış olan çığlıkları andıran vahşi çığlıklar atarak ha bire üstüme atlıyordu. Kadına sanki deli kuvveti gelmişti, benim gücüm ise kan kaybından hızla azalıyordu; saldırının garipliği karşısında o kadar afallamıştım ki ne yapacağımı bilemez durumdaydım, beni tuttuğu gibi duvara yaslamıştı, neyse ki tam o sırada Olalla aramıza girdi, hemen ardından yetişen Felipe de annesini yakalayıp yere yatırdı.

Büyülenmişçesine bir düşkünlük çökmüştü üstüme; görüyor, işitiyor, hissediyor, ama kımıldayamıyordum. Yerde alt alta üst üste boğuştuklarını, bana erişmeye çalışan senyoranın yeri göğü inleten vahşi çığlıklarını duyuyordum. Saçları yüzüme düşen Olalla'nın beni kucakladığını, erkek kadar güçlü kollarıyla beni kaldırıp sürükleye taşıya merdivenlerden çıkararak odama götürüp yatağa bıraktığını fark ettim. Sonra bir telaş koşup kapıyı kilitlediğini, bir an durup konağı sarsan vahşi çığlıklara kulak verdiğini

gördüm. Sonra da, oktan hızlı, tüyden hafif, yanımda bitti, elimi sarıp göğsüne koydu; güvercin gibi dem çekerek inliyor, yakınıp sızlanıyordu. Dudaklarından dökülen sözcükler değildi, sözden daha güzel seslerdi, öyle dokunaklı, öyle sevecen; gel gör ki, döşeğimde yatarken, yüreğimi delen bir düşünce, beni kılıç gibi yaralayan, çiçeği yiyip bitiren bir solucan gibi bir düşünce aşkımın kutsallığına leke düşürdü. Evet, bunlar çok güzel seslerdi, insan sevecenliğinin esinlediği seslerdi de, güzelliği insanca mıydı?

Bütün gün yatağımdan çıkmadım. O ne idüğü belirsiz kadın müsveddesinin ebleh yavrusuyla boğuşurken attığı çığlıklar konağın içinde uzun bir süre yankılandı durdu, yüreğime umarsız bir hüzün ve nefret saldı. Bunlar aşkımın ölüm çığlığıydı; aşkım öldürülmüştü; yalnızca ölmüş de değildi artık, beni yerle bir etmişti; ama yine de, ne düşünürsem düşüneyim, ne hissedersem hissedeyim, yüreğimde hâlâ dayanılmaz bir kasırga gibi büyüyor, onun bakışları ve dokunuşları karşısında yüreğim eriyordu. Birden beliren bu dehşet verici durum, Olalla'nın içine düşen kuşku, yalnızca ailesinin tüm davranışlarına yansımakla kalmayan, aynı zamanda aşkımızın temellerinde ve öyküsünde de yer bulan bu yabanıl ve hayvansı gerilim, beni ürkütüp dehşete düşürmekle, verem etmekle birlikte, henüz karasevdamın düğümünü çözecek güçte değildi.

Çığlıklar son bulduğunda kapıdan bir tıkırtı gelince dışarıdakinin Felipe olduğunu anladım; Olalla gidip konuştu onunla – ne konuştu bilmiyorum. Bunun dışında yanı başımdan ayrılmadı, yatağımın yanında diz çöküp tutkuyla dua ediyor, sonra gözlerini gözlerimden ayırmadan oturuyordu. Böylece, altı saat boyunca güzelliğini içime çektim ve öyküsünü sessizce yüzünden okumaya çalıştım. Fısıltılarında kutsal aşkın uçuştuğunu gördüm; gözlerinin bir koyulup bir parladığını, ama yine de akıl sır ermez bir

iyiliğin dilinden konuştuğunu gördüm; o kusursuz yüzü ve sabahlığın aralığından o kusursuz vücudun hatlarını gördüm. En sonunda akşam olduğunda Olalla'nın gövdesi odanın gittikçe büyüyen karanlığında yavaş yavaş gözden silinirken bile yumuşacık eli elimin içinde usul usul geziniyor ve benimle konuşuyordu. İnsanın böyle amansız bir düşkünlük içinde yatarken sevdiğinin güzelliklerinin seyrinden haz alması, düş kırıklığının tüm sarsıntılarına son verir, aşkı geri getirir. Kendimi inandırmaya çalışıyordum; tüm korkuları görmezden gelerek en kötüsünü kabullenmek için bir kez daha cesaretimi topladım. O buyurgan duygu varlığını sürdürse, gözlerimden ayrılmayan gözleri beni çağırsa, düşkün bedenim daha önce olduğu gibi şimdi de onun için yanıp tutuşsa ve ona yönelse ne çıkardı? Gecenin geçinde yeniden güçlenir gibi oldum ve konuştum:

"Olalla," dedim, "hiçbir şeyin önemi yok; hiçbir şey istemiyorum, mutluyum, seni seviyorum."

Diz çöküp bir süre dua etti, ben de yürekten bir saygıyla kulak verdim dualarına. Ay ışığı üç pencerenin de bir yanından içeri vurmaya başlamış, odanın içinde puslu bir aydınlık oluşturmuştu; bu puslu aydınlıkta Olalla'yı belli belirsiz de olsa görebiliyordum. Ayağa kalkınca haç çıkardı.

"Ben konuşacağım, sen dinleyeceksin," dedi. "Ben biliyorum; oysa sen ancak tahmin yürütebilirsin. Buradan gitmen için o kadar dua ettim ki. Gitmen için yalvardım sana, benim için bunu bile yapacağını biliyorum; yoksa yapmaz mısın, bir düşüneyim bakalım!"

"Seni seviyorum," dedim.

"Hem sen görmüş geçirmiş bir insansın," dedi; bir an durduktan sonra da, "Sen akıllı bir adamsın, bense daha çocuk sayılırım," diye devam etti. "Ben ki dünyadan bihaber bir cahilim, sana ders verir gibi konuşuyorsam bağışla

beni; ama çok bilenler bilginin kaymağını yerler; yasaları kavrarlar, düşüncenin yüceliğine akıl erdirirler – hayatın gerçeklerinin dehşeti yavaş yavaş belleklerinden silinir gider. Biz kötülüklere aşina olanlar ise galiba unutmuyoruz. İyisi mi git artık, git, ama beni aklından çıkarma. Aklından çıkarma ki, bu bedende yaşadığım gibi, kendi hayatımı yaşadığım gibi, sevgiyle anılarak yaşayayım belleğinde."

"Seni seviyorum," dedim bir kez daha; güçsüz elimi uzatarak elini tuttum, dudaklarıma götürüp öptüm. Karşı koymadı, ama biraz çekinir gibiydi; kaşlarını çatarak bakarken sevecenlikten yoksun olmadığını, yalnızca üzgün ve şaşkın olduğunu görebiliyordum. Sonra birden kararını vermiş gibi, elimi kendine çekerken hafifçe öne eğildi, elimi küt küt atan kalbinin üstüne koydu. "İşte," diye bağırdı, "hayatımın nabız atışlarını duyuyorsun. Kalbim yalnız senin için atıyor; kalbim senin. Ama kalbim benim mi ki? Benim, ama sana sunmak için benim, boynumdaki kolyeyi çıkarıp ya da bir ağacın taze bir dalını kırıp sana veriyormuşum gibi. Ama yine de benim değil! Eli kolu bağlı bir mahpus olarak uzaklarda bir yerde yaşıyorum ya da yaşadığımı sanıyorum (eğer gerçekten varsam), hiç tanımadığım bir güruhun eline düşmüşüm, kulaklarım duymaz olmuş. Bu beden, hayvanların sağrılarına vurulan mahmuzlar gibi, bir dokunuşta efendisi biliyor seni; evet, seni seviyor! Ya ruhum, ruhum da seviyor mu? Sanmıyorum; sormaya korktuğum için bilmiyorum. Oysa sen benimle konuşurken sözlerin ruhundan geliyordu; ruhunla istiyorsun beni – beni arzulayan yalnızca ruhun."

"Olalla," dedim, "ruhla beden birdir, özellikle de aşkta. Bedenin seçtiğini ruh sever; bedenin sımsıkı sarıldığına ruh bağlanır; beden bedene, ruh ruha, Tanrı'nın işaretiyle bir araya gelirler; aşağı taraf da (ona aşağı denebilirse tabii) en yücenin payandası ve dayanağıdır yalnızca."

"Atalarımın evindeki portreleri gördün mü?" dedi. "Anneme ya da Felipe'ye hiç baktın mı? Başucunda asılı duran o resme hiç göz gezdirmedin mi? O resimdeki kadın asırlar önce ölmüş, sağlığında ise kötülükler yapmış. Ama yeniden bir bak; şu elimin çizgilerine, gözlerime, saçlarıma bir bak. Hangisi benim, neyim ben? Ya şimdi sevdiğim insanla konuşurken bile şu zavallı bedenimin (senin âşık olduğun ve uğruna olanca sevecenliğiyle beni sevdiğini hayal ettiğin bedenimin) tek bir kıvrımı, elimi, kolumu oynatışım, sesimin tonu, tek bir bakışım bile başkalarına aitse? Yüzyıllar önce ölmüş olan başkaları birilerini benim gözlerimle baştan çıkarmış; başka insanlar şimdi senin kulaklarında yankılanan aynı sesin yalvarışını duymuş. Ölmüşlerin elleri döşümde; beni hareket ettiren, sürükleyen, bana yol gösteren onlar; onların oynattığı bir kuklayım ben; çok uzun bir zamandır mezarın suskunluğuna gömülü kötülüklerden artakalmış yüzler ve özellikler bende yeniden cisme bürünüyor. Sevdiğin ben miyim dostum, yoksa beni ben yapan o soy mu? Kendini zerre kadar tanımayan ve kendi adına tek bir söz söyleyemeyen bu kız mı, yoksa gelgeç bir burgacı olduğu ırmak, ömürsüz meyvesi olduğu ağaç mı? Soy varlığını sürdürüyor, yaşlı ama kanlı canlı, sonsuz yazgısını bağrında taşıyor; denizde birbirini izleyen dalgalar gibi, kişiden kişiye geçiyor; kendi kendimizin efendisi olduğumuzu sanıyoruz, oysa bir hiçiz. Ruhtan söz ediyoruz, ama ruh soyda."

"Doğa yasasına öfke duyuyorsun," dedim. "İnandırırken dost, hükmederken buyurgan olan Tanrı'nın sesine isyan ediyorsun. Kulak ver, ikimizin arasında nasıl konuştuğuna kulak ver! Elin elimi sımsıkı tutuyor, sana dokunduğumda yüreğin hop ediyor, bizi birleştiren bilinmez güçler uyanıyor ve bir bakışla dörtnala kalkıyor; yerin balçığı bağımsız yaşamını anımsıyor ve bize katılmaya can atıyor;

gökyüzünde dönüp dolaşan yıldızlar ya da alçalıp yükselen gelgitler gibi, bizden daha eski ve bizden daha büyük şeyler bizi birbirimize çekti."

"Heyhat!" dedi. "Ne diyebilirim ki sana? Bundan sekiz yüz yıl önce bütün buraları atalarım yönetiyorlardı; akıllı, yüce, kurnaz ve gaddardılar; seçkin bir İspanyol soyundan geliyorlardı; savaşlarda sancakları açılırdı; kral onları hısım akraba sayardı; insanlar, kendilerine darağaçları kurulduğunda ya da savaştan dönüp de kulübelerinin yanıp kül olduğunu gördüklerinde onlara lanet yağdırırlardı. Çok geçmeden bir değişim başladı. İnsan yükselip gelişmiştir; ama eğer hayvandan gelip yükseldiyse, yeniden aynı düzeye inebilir. Atalarımın insanlığı üzerinde de yorgunluğun soluğu esti ve bağlar gevşedi; düşüş başladı; zihinleri uykuya yattı, tutkuları birden birbiri ardına uyandı, dağların arasındaki geçitlerden esen rüzgâr gibi sert ve kendinden geçercesine; güzellik hâlâ kuşaktan kuşağa geçiyordu, ama insana yol gösteren zekâdan da, yürekteki insancıllıktan da artık eser kalmamıştı; döl sürüyor, ete sarıp sarmalanıyor, et de kemiği kaplıyordu, ama hayvanların eti ve kemiğiydi bunlar ve kuş kadar beyinleri kalmamıştı. Şimdi sana gözümü karartarak anlatırken abartıyorum belki; ama bahtsız soyum için her şeyin nasıl kötüye gitmiş olduğunu sen kendi gözlerinle gördün. Ben, sanki bu umarsız çöküşe bir tepeciğin üstünden bakıyorum ve hem öncesi ve ardını, hem de neler yitirdiğimizi ve kaçınılmaz olarak daha da büyük çöküşe doğru gittiğimizi görüyorum. Ben de –ölüler evinde perperişan yaşayan ben, bu evde yaşananlardan nefret eden bedenim– bu büyüyü tekrarlayacak mıyım? Şu anda içinde çile çektiğim, fırtınaların harabeye çevirdiği bu efsunlu eve benim gönülsüz ruhumu da mı katacağım? Bu lanetli insanlık teknesini devralıp ona yeni bir zehir akıtır gibi yeni bir hayat mı yükleyeceğim ve onu bir

ateş gibi gelecek kuşakların yüzüne mi savuracağım? Ama ant içtim; bu soy yeryüzünden silinecek. Tam şu anda kardeşim hazırlıkları yapıyor; birazdan merdivenden çıkıp gelecek; sen de onunla gidecek, sonsuza dek gözümün önünden silineceksin. Bazen hayat dersinin acımasızca verildiği, ama o dersi cesaretle dinlemiş biri olarak; seni gerçekten sevmiş, ama kendinden ölesiye, aşkından bile nefret edecek kadar nefret eden biri olarak; seni kendinden uzaklaştıran, ama senden sonsuza kadar ayrılmamanın özlemini çeken biri olarak; seni unutmaktan daha değerli bir umudu, unutulmaktan daha büyük bir korkusu olmayan biri olarak düşün beni."

Konuşurken kapıya doğru gerilediği için gür sesi daha yumuşak ve uzaktan geliyordu; son sözünü söylerken gözden kayboldu, ayaydınlık odada döşeğimde bir başına kalakalmıştım. Bitkinlikten serilip kalmış olmasam ne yapardım, bilmiyorum; ama büyük ve karşı konulmaz bir umutsuzluk çökmüştü üstüme. Çok geçmeden kapıda bir fenerin titrek kırmızı ışığı göründü, Felipe içeri girip tek bir söz söylemeden beni sırtına aldı, merdivenlerden indirerek arabanın beklediği büyük bahçe kapısına götürdü. Tepeler ay ışığında mukavvadan yapılmış gibi keskin hatlarıyla uzanıyordu; konağın kocaman kara gövdesi, yaylanın parıldayan yüzeyinde ve rüzgârda hep birlikte sallanan ve ışıldayan alçak ağaçların arasından olanca hantallığıyla görünüyor, o koca kara kütleyi yalnızca bahçe kapısının yukarısında, kuzeye bakan cephedeki yarı aydınlık üç pencere bölüyordu. Olalla'nın odasının pencereleriydi; araba sarsılarak ilerleyedursun, yol vadiye daldığında pencereler kayıplara karışıncaya kadar gözlerimi oradan ayırmadım. Felipe arabanın dingillerinin yanında sesini çıkarmadan yürüyor, ama arada sırada katırın yanağını okşayıp dönüp bana bakıyordu; sonunda yanıma gelip elini başıma koy-

du. Dokunuşunda öyle bir sevecenlik, yalnız hayvanlarda rastlanan öyle bir masumiyet vardı ki, bir atardamarın patlayışı gibi gözlerimden yaşlar boşandı.

"Felipe," dedim, "kimselerin sorgu sual etmeyeceği bir yere götür beni."

Hiçbir şey söylemeden katırını geriye döndürdü ve geldiğimiz yolda bir süre gerisingeri gittikten sonra başka bir patikaya saparak dağ köyüne götürdü beni; burası, o dağınık dokulu bölgenin İskoçya'da *kirkton* dediğimiz kiliseli köyüydü. Ovayı geçtiğimiz günden kopuk kopuk bir şeyler kalmış aklımda: Arabanın durması, bana doğru uzanıp arabadan inmeme yardım eden kollar, beni taşıdıkları bomboş bir oda ve kendimden geçerek uykuya dalışım.

Ertesi gün ve izleyen günlerde yaşlı rahip enfiye kutusu ve dua kitabıyla başımdan eksik olmadı; bir süre sonra da, gücümü az çok toparlamaya başladığımda, artık epeyce iyileştiğimi, bir an önce oradan ayrılmam gerektiğini söyledi; ardından da bir şey demeden enfiye çekerken göz ucuyla bana baktı. Bilmiyormuş gibi yapmadım; anlamıştım, Olalla'yı görmüş olmalıydı. "Efendim," dedim, "boş yere sormadığımı biliyorsunuz. O ailenin nesi var?"

Rahibe bakılırsa, çok bahtsız bir aileydi; gördüğü kadarıyla feleğin sillesini yemiş bir soydan geliyorlardı ve çok yoksuldular, cahil kalmışlardı.

"Ama Olalla cahil kalmamış," dedim. "Besbelli sizin sayenizde, kadınlarda görülmediği kadar eğitimli ve akıllı."

"Evet," dedi; "senyorita kültürlü bir kız. Ama aile cahil kalmış."

"Peki, ya anne?" diye soracak oldum.

"Evet, anne de," dedi Padre enfiyesini çekerek. "Ama Felipe iyi niyetli bir delikanlıdır."

"Anne biraz tuhaf değil mi?" diye sordum.

"Hem de çok tuhaf," diye yanıtladı rahip.

"Sanırım lafı dolandırıyoruz, efendim," dedim. "Benim yaşadıklarımı anlamazdan gelmemelisiniz. Merakımda birçok bakımdan haklı olduğumu anlamalısınız. Benimle açık konuşamaz mısınız?"

"Evladım," dedi yaşlı adam, "aklımın yettiği konularda seninle çok açık konuşabilirim; hiçbir şey bilmediğim konularda ise susmaktan başka bir şey yapamam. Kaçamak konuşmayacağım, seni çok iyi anlıyorum; ama bizler Tanrı'nın kullarıyız ve O'nun yolları bizim yollarımıza benzemez, başka ne diyebilirim ki? Kilisedeki üstlerime bile danıştım, ama onlar da sessiz kaldılar. Büyük bir sır bu."

"O kadın deli mi?" diye sordum.

"Sana inancıma göre yanıt vereceğim. Deli değil ya da eskiden değildi," diye karşılık verdi Padre. "Gençliğinde –Tanrı beni bağışlasın, sanırım o kuzucuğu ihmal ettim– aklı tamamen başındaydı; ama yine de şimdiki boyutlarda olmasa da aynı gerginlik daha o sıralar bile görülebiliyordu; ondan önce babasında, evet babasından önce de vardı, belki bu da benim bu konuyu biraz fazla hafife almama yol açtı. Ama böyle şeyler yalnızca tek bir kişide değil bütün bir ailede gelişerek sürüp gider."

"Peki, gençliğinde," diye söze başladımsa da sesim bir an kısılır gibi oldu, kendimi güçbela toparlayıp, "Olalla gibi miydi?" diye tamamlayabildim sözümü.

"Aman, Tanrı yazdıysa bozsun!" diye bağırdı Padre. "Tanrı benim en sevgili tövbekârımı kimsenin gözünde böyle küçültmesin. Hayır, hayır; senyorita (bütün içtenliğimle keşke bu kadar güzel olmasaydı diyorum) annesinin aynı yaştaki haline zerre kadar benzemiyor. Böyle düşünmene katlanamam; ama Tanrı bilir ya, böyle düşünmen daha iyi olur."

Bunun üzerine, yatağımda doğruldum ve yaşlı adama yüreğimi açtım; ona aşkımızı ve Olalla'nın kararını anlattım, kendi korkularımı, gelgeç hayallerimi itiraf ederek, ama ona bütün bunların son bulduğunu da söyleyerek; sonra da, mesafeli bir teslimiyetin biraz ötesine geçerek bu konuda ne düşündüğünü öğrenmek istedim.

Beni büyük bir sabırla, hiç şaşırmadan dinledi; sözümü bitirince de bir süre sesini çıkarmadan oturdu. Sonra, "Kilise," diye başlayacak oldu, ama birden durup yeniden özür dilemeye koyuldu. "Senin Hıristiyan olmadığını unutmuşum, çocuğum," dedi. "Aslında doğrusunu istersen, bu kadar olağandışı bir konuda kilisenin bile bir karar verebileceği pek söylenemez. Ama benim ne düşündüğümü öğrenmek ister misin? Böyle bir konuda en iyi kararı verecek kişi senyoritanın kendisidir. Ben olsam onun kararına rıza gösteririm."

Böyle dedi ve çekip gitti, ondan sonra bana eskisi kadar sık uğramaz oldu; dahası, iyileşip yeniden ortalıkta dolaşmaya başladığımda, benden hoşlanmadığı için değil belki de bilmece soran sfenksten sakınmak istediği için benimle bir araya gelmekten açıkça çekindiğini ve kaçındığını fark ettim. Köylüler de benden uzak duruyorlardı, dağda bana rehberlik etmeye pek yanaşmıyorlardı. Bana kuşkuyla bakıyorlarmış gibi geliyordu, boş inançlara daha bağlı olanların ise benimle karşılaştıklarında haç çıkardıklarını görebiliyordum. İlk başlarda bunu benim sapkın düşüncelerime vermiştim; ama en sonunda benden böyle ürkülmesinin nedeninin o konakta kalmış olmam olduğunu anlamaya başladım. Köylülerin böylesi yabanlıklarını kimse ciddiye almaz; gelgelelim, aşkımın üstüne ürkünç bir gölgenin çöktüğünün ayırdındaydım. Gerçi beni dize getirmemişti, ama yüreğimdeki coşkuya gem vurduğunu söyleyebilirim.

Köyün birkaç kilometre batısında, sıradağlar arasında doğruca konağın göründüğü bir açıklık vardı; her gün oraya gitmeyi alışkanlık edinmiştim. Doruğu bir ağaçlık taçlandırıyordu; doruğun eteğinden patikanın indiği yerde koca bir kaya parçası duruyor, onun üstünde de doğal büyüklükte ve alışılmıştan daha ıstıraplı görünen bir çarmıha gerilmiş İsa yontusu yükseliyordu. Kayanın orası benim tüneğimdi; oturduğum yerden her gün aşağıdaki düzlüğe ve büyük eski eve bakıyor, bahçede bir aşağı bir yukarı gezinen, küçücük bir sinekten farksız Felipe'yi görebiliyordum. Karşımdaki manzara zaman zaman sisle kaplanıyorsa da çok geçmeden dağlardan esen rüzgârlar sisi dağıtıyordu; ova bazen aşağılarda bitimsiz gün ışığı altında uyukluyor, bazen de yağmurla tümden gözden siliniyordu. Bu uzaklardaki yerden, hayatımın çok tuhaf bir biçimde değiştiği yerin kesik kesik görünümleri ikircikli ruhuma çok uygun düşüyordu. Kim bilir kaç günüm içinde bulunduğumuz durumun değişik yönlerini düşünüp taşınarak orada geçti; bir aşkın telkinlerine kapılıyor, bir sağduyunun sesine kulak veriyor, sonunda ikisi arasında kararsız kalıyordum.

Bir gün kayamda otururken, pelerine sarınmış sıska bir köylü çıkageldi. Buralı değildi, namımı bile duymamıştı; duymuş olsaydı geçer gider, yaklaşıp yanıma oturmazdı; çok geçmeden sohbete daldık. Bu arada, uzun yıllar katırcılık yaptığını, bir zamanlar bu dağların yolunu çok aşındırdığını anlattı; daha sonraları da katırlarıyla orduya hizmet etmiş, geçinip gitmişti, ama artık kendini emekliye ayırmıştı, ailesiyle birlikte yaşıyordu.

Sonunda, beni Olalla'yı düşünmekten alıkoyan her türlü konuşmadan çabucak sıkıldığım için elimle konağı göstererek "Şu evi biliyor musun?" diye sordum.

Bana esrarengiz bir biçimde baktı ve haç çıkardı.

"Hem de iyi biliyorum," dedi, "arkadaşlarımdan biri orada ruhunu Şeytan'a sattı; Tanrı bizi Şeytan'a uymaktan korusun! Ama bedelini ödedi, şimdi Cehennem'de cayır cayır yanıyor!"

Yüreğim ağzıma geldi, nutkum tutuldu; adam biraz sonra kendi kendine konuşurcasına "Evet," dedi, "hiç sorma, o evi biliyorum. Kapısından girmişliğim var. Girişi karla kaplıydı, rüzgâr kapıyı zorluyordu; o gece kuşkusuz dağlarda ölüm kol geziyordu, ama evdeki ocağın başında durum daha da kötüydü. Arkadaşımı kolundan tuttuğum gibi bahçe kapısına sürükledim, senyor; benimle gelmesi için ona tüm sevip saydıkları adına yalvardım; karların içinde önünde diz çöktüm; üstelik yalvarışlarımdan etkilendiğini görebiliyordum. Ama tam o sırada o genç kız terasta göründü ve ona adıyla seslendi; arkadaşım arkasına döndü, kız elinde bir lambayla durmuş, geri dönmesi için ona gülümsüyordu. Avazım çıktığı kadar Tanrı'ya yakardım ve arkadaşıma kollarımı açtım, ama o beni bir yana ittiği gibi yürüdü gitti. Seçimini yapmıştı; Tanrı yardımcımız olsun. Onun için dua ettim, ama ne fayda! Papa'nın bile üstesinden gelemeyeceği günahlar vardır."

"Peki, ya arkadaşın," dedim, "ona ne oldu?"

"Aman ha, bir tek Tanrı bilir," dedi katırcı. "Duyduklarımız hepten doğruysa, sonu da günahı gibi olmuş, tüyler ürpertici bir son."

"Öldürülmüş mü yani?" diye sordum.

"Öldürüldüğü kesin," diye yanıtladı. "Ama nasıl? Evet nasıl? Ama bunları konuşmak bile adamı günaha sokar."

"O evdeki insanlar..." diyecek oldum.

Ama katırcı birden öfkelenerek sözümü kesti. "İnsanlar mı?" diye haykırdı. "Ne insanı yahu! O Şeytan'ın evindekiler ne erkek ne de kadın! Ne yani? Bu kadardır buradasın ve hiç duymadın, öyle mi?" Sonra da sanki dağdaki

kuşlar bile duysa korkudan ödleri koparmış gibi ağzını kulağıma dayadı ve fısıldayarak bir şeyler anlattı.

Anlattıkları gerçek olmadığı gibi, ilk kez duyulan bir şey de değildi; nerdeyse insanlığın kendisi kadar eski hikâyelerin köylülerin cehaleti ve boş inançlarına bulanmış yeni bir yorumundan başka bir şey değildi aslında. Beni asıl şaşırtan eski hikâyenin yeni uyarlamasıydı. Katırcıya bakılırsa, eskiden olsa kilise bu şahmeran yuvasını yakıp kül ederdi; ama artık kilisenin eski gücü kalmamıştı; arkadaşı Miguel insanlar tarafından cezalandırılmamış, gazaba gelmiş Tanrı'nın çok daha korkunç hükmüne bırakılmıştı. Bu yanlıştı; ama artık böyle olmamalıydı. Padre kocamıştı; dahası kendisi de afsunlanmıştı; ama artık cemaatinin gözü açılmıştı, tehlikenin farkındaydılar; o ev bir gün –hem de pek yakında– ateşe verilecek, dumanları göğü tutacaktı.

Beni korku ve dehşet içinde bırakıp gitti. Ne yapacağımı bilemiyordum; ilkönce Padre'yi mi uyarmalıydım, yoksa kötü haberi doğruca konağın tehdit altındaki sakinlerine mi vermeliydim? Benim yerime karar veren kader oldu; çünkü oracıkta hâlâ duraksayıp dururken, patikadan bana doğru yaklaşan peçeli bir kadın gördüm. Keskin gözlerimi hiçbir peçe yanıltamazdı; bu endam, bu yürüyüş başkasının olamazdı, Olalla'yı hemen tanımıştım; kayanın bir köşesine gizlenerek tepeye kadar gelmesini bekledim ve birden ortaya çıktım. Beni tanır tanımaz durdu, ama bir şey söylemedi; ben de bir şey demedim; bir süre tutkulu bir hüzünle birbirimize baktık.

Sonunda, "Gittin sanıyordum," dedi. "Benim için tek yapabileceğin bu – gitmek. Biricik isteğim buydu senden. Ama sen hâlâ buradasın. Ölüm tehlikesinin her geçen gün yalnız senin için değil, bizim için de büyüdüğünü anlamıyor musun? Dağlarda bir söylenti yayılmış; bana âşık olduğunu sanıyorlar ve buna göz yummayacaklar."

Başındaki beladan haberli olduğunu görünce çok sevindim. "Olalla," dedim, "bugün, şu saat gitmeye hazırım, ama yalnız değil."

Olalla kenara çekildi, çarmıha gerilmiş İsa yontusunun önünde diz çökerek dua etmeye başladı; ben de öylece durmuş, bir ona, bir de tapındığı nesneye, bir tövbekârın canlı bedenine, bir de çarmıhtaki İsa'nın beceriksizce boyanmış solgun yüzüne, boyalı yaralarına ve pörtlek kaburgalarına bakıyordum. Sessizliği yalnızca şaşkınlığa ve telaşa kapılmışçasına dağların doruklarında dönüp duran iri kuşların iniltileri bozuyordu. Olalla az sonra ayağa kalktı, bana dönüp peçesini kaldırdı ve bir eliyle hâlâ yontuya yaslanırken, sapsarı kesilmiş, hüzünlü yüzüyle bana baktı.

"Haça el sürdüm," dedi. "Padre senin Hıristiyan olmadığını söylüyor; ama bir an benim gözlerimle bak ve Acılar Adamı'nın* yüzünü seyret. Hepimiz O'nun gibiyiz – günahın mirasçıları; hepimiz bizim olmayan bir geçmişe katlanmak ve kefaretini ödemek zorundayız; hepimizde – evet, bende bile– Tanrı'nın bir kıvılcımı var. O'nun gibi, biz de, sabah huzuru geri getirinceye kadar kısa bir süre daha dayanmalıyız. Kendi yolumda bir başıma yürümem için katlan bana; o zaman, kendimi tekmil acı çekenlerin dostu olan O'nun dostu saydığım zaman hiç yalnız olmayacağım; o zaman, dünya mutluluğundan elimi eteğimi çektiğim, kendi payıma düşen acıyı gönül hoşluğuyla kabullendiğim zaman benden mutlusu olmayacak."

Çarmıhtaki İsa'nın yüzüne baktım ve suretlere en küçük bir yakınlık duymadığım, bu yontunun kaba bir örneği olduğu öykünmeci ve asık suratlı sanatı küçümsediğim

---

* *Kutsal Kitap*, Eski Antlaşma, Yeşaya 53:3: "İnsanlarca hor görüldü, / Yapayalnız bırakıldı. / Acılar adamıydı, hastalığı yakından tanıdı. / İnsanların yüz çevirdiği biri gibi hor görüldü, / Ona değer vermedik." (Kitab-ı Mukaddes Şirketi, Yeni Çeviri, 3. Basım, Mart 2003.) (ç.n.)

halde, bir anlam anıştırdığını sezdim. Yüz bana yukarıdan acılı ve ölümcül bir kasılmayla bakıyordu; ama bir ışık halkasıyla çevrelenmişti, bu da bana özverinin karşılıksız olduğunu anımsatıyordu. Pek çok yol kenarında, gelip geçene hazzın bir amaç değil bir rastlantı olduğunu, acının yüce gönüllülerin seçimi olduğunu, en iyisinin her şeyden acı çekmek ve iyilik yapmak olduğunu boş yere vaaz edercesine, acı ve soylu gerçeklerin bir simgesiymişçesine durduğu gibi orada kayanın tepesinde öylece duruyordu. Döndüm ve sessizce dağdan aşağı vurdum; ağaçlar yolumu kapatmadan son bir kez arkama baktığımda, Olalla hâlâ çarmıhtaki İsa'ya yaslanıyordu.